

СПОРТ
Боксах йолча
Европан яхъашка
котваьнначунна, ахчан
совглат делар

16

ДИКАЧА НАХАХ
Журналиста Къоастой
Махъмада Мусай
вахарах

12-13

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№31 (12658)
Маьцхали
бутт,
22 ди, 2024 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
маьтсела бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хъарак»
яха орден
еннай

ЦХЪАККХА ВИЦВЕННАВАЦ
Теракта юкье байна
болхлой дагалаьцар
МВД

4

БАПХА ГОВЗАЛ
Хіетта даь бер этгІаде
дезаш моттиг
нийсьелар, бераш деча
керттерча моттиге

6

БЕРИЙ ДУНЕ
Берий беша аха аьттув
болаш да, вай мехкара
1,5 шергара 7 шерга
кхаччалца ханаш йола
бераш

8

КУЛЬТУРА
«Халкъашца доттагІал
долаш» яха къамий
культурай цІай
дІадихъар вай мехка

10

ЦІЕНАПО СА ХЪЕСТ
Іалам бІехдара духъала
ба мехкара кагирхой

15

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Кхоаненга баьккха гІа
Дешара оагІонцара керттердараш
белгалдир вай мехка

7

**Берий
йоакхо еш**

ЗІамагІа йолча
классашта лаьрхІа,
бІайха кхача
хургба ерригача
ишколашка

9

Вай мехкара инфляци айеннай, амма из лохагIа я Россе юкьбарчул

Султиганаькъан Йоакьап

Вай мехкара инфляци 2024-ча шерарча аккан тIехьарча бетта 9,1%-га кхоачаш айелар, цул хьалхарча бетта 8,2% тIа лъаьтачара. Россе, СКФО латтачул лохагIа я из. «Сердало» газетага из хоам бир Россе Банк яхача ГУ чуйоагIача республикерча Кьаман банка зарбан болх лелабераша.

«Ахкан хьалхарча бетта хинначул, кIезигагIа доакхаш хулар хьасех аккан шоллагIча бетта; бакьда укх шера дукха хоалуш хиланзар из гIулакх. Юртбоахама моттигашка дIадувча ялаташка, царна тохача молхашка дIадода ачча лакхделар; хIаьта Гибухерча Россе укх шера аька сов дIайха хиларах, хьаса сомаш ма хетта дика хиннабац.

Цунга хьежжа, нарсий, помидорий, коартолий мах лохлуш бац, хоха мах Io ца балар а дикка гаьнадаьннад. Цьхайолча кхача арахецача моттигашка болхлой тоьаш хилацар укх шера, цунга хьежжа, болча болхлошта телаш дола ачча лакхде дезаш хилар. Бутт хьалха хинначул езагIа я шура, шурах хьабь кхача», - йоах хоамо.

Иштта массане теркалдеш да, машинашка чудувттача доагора мах лакхбеннилга. Цу тайпара латт кхийола тайп-тайпара хIамаш арехацача моттигашкара гIулакха.

Барзкий, молхай, кIадах хьаеш мел йолча хIамай маьхаш айденнад. ЖКХ оагIонца дувзаденнарарча хьал а иштта латт, 2022-ча шера Iан хьалхарча бетта денз. Пишлон мах айбаларга хьежжа, лакхденнад цьха ха яккха лоацача квартирах тела дезар.

Кулгалхой гIулакхаш

Губернаторий бокьонаш лакхийр

Курскенаькъан ИбрагIим

Республикерча шахьарий, юртий администрацешта хьалхалаттарашца ювзаена мехкий кулгалхой бокьонаш шоаш хинначарел кхы а лакхьеш долча каьхата кулгяздир Президента Путин Владимира. ХIанзчул тIехьаргIа, администрацей кулгалхоста тайп-тайпара гIод тоха-

рал совгIа, уж шоай балхара дIабаха бокьо я мехка кулгалхочун.

Балхара чувахийта йиш йолча баьханех да, балхацара кхоачамбоацараш дIадаха аьнначул тIехьаргIа, бутт балале уж дIадаьха цахилар. Ахчанца, гIишлон балхашца дувзаденнача хаттарашта тIагIолла, даиман мехка кулгалхоста, шахьа-

ра даьшта юкье латташ долча довний юхьиг хоадаеш да тахана хувцамаш.

ГалгIай мехка цу оагIонцарча говзанчаша белгалдечох, Россе моттигашта кулгалдечар аьттув хургба, вахара-экономикан хьалаца дувзаденнарар ханнахьа нийсе.

ХIаьта из тахан кьовсамашка, дIаьхденнача хабарашка даха ха йоацача хана, гет-

тара лоархIаме да. Губернаторий бокьонаш шерагIа хургьа, хIаьта из Россе бахархой вахара хьал тоадеш хургда.

Кердача бокьонашца дувзаденнарар доаьхаш, кхетаче я дукха ца говш дIаяхьа езаш. ЛоархIаме да, губернаторий керда бокьо юкьеакхар мишта хургда, республикан бахархоша, депутаташа из хувцам мишта тIаэцаргба.

ДегIа могошал эшаеннача берашта лаьрхIа, ЦНО тоаеш, боккха болх дIабихьаб

ГIазданаькъан Ахьмад

ДегIа могошал эшаеннача берашта лаьрхIа, Дабе-Юрта дешара моттиг тоаеш, боккха болх дIабихьаб мехка. Хьалха хинначул паргIатагIа, хозагIа йолча гIишлос ший наIараш хьаелларгья хьатIабоагIача бетта 1-ча дийнахьа, ший лоархIаме хьаьший тIаэцаш. «Дикка болх дIаьхош,

тоаьий дегIа могошал эшаеннача берий моттиг.

Деррига тоадеш, хувцаш баьхкаб цу чу. Бераш лувчаш, кулг-юхь дулаш йолча моттигашкара гIирсаш хийцад, керда камераш ехкай, йювхал лоаттаю хIамаш хийцай. ЙIайхагIа хургйолош; пенашта юкье хIамаш увтгаеш, наIараш, кIалхара кIийле, лампаш хув-

цаш болх баьб. Цул совгIа, дерригача коа а, хоза кулг тохаш, хувцамаш даьд», - дийцар «Сердало» газетага республикерча паччахьалкхе.

Паччахьалкхен хьалха латташ вола Слестенин Владимир ше хьежар, из болх мишта чакхбаьккхаб. Цьбаккха кхоачамбоацар юкье доацаш, из гIулакх йистедаькхарашта раьза волаш хилар из. ДегIа

могошал эшаеннача берашта лаьрхIа тайп-тайпара гIирсаш оттадаьд цу моттиге. Маха баккха, цьхаца хIамаш кулгашца хьае, дахчанца болх бе, иштта кхьдола балхаш де Юмадергда цу чу бераш.

ДегIа могошал эшаеннача вай берашта мел эшар хургда цига; паргIатта деша, кьаьхьа, шоай начIал дегIадоаладе йиш я цар.

«Акха дивизи» яха гойтам хьабийллар вай мехка

Газданаькъан Ахьмад

Мехкахаьбаха хиннача наьха мемориальни комплексе дIахьош ба «Акха дивизи» яха гойтам. Из хетабаьб, Хьалхара дунен тIом лаьтча ше-рарашка, тIема аренашка лакха майрал гойташ хиннача Кав-

казерча дошлой туземни дивизе 110 шу дизара.

«Гойтамга хьажа баьхкараш-та гургда «Акха дивизен» истори довзийташ дола каьхаташ, сурташ, иштта кхьдараш. Тайп-тайпарча ханашка Росс архива ганзашкара, иштта на-

хагара гулдаь лоархIаме каьхаташ да уж.

Вай селханара истори довза безам барашта тамашийна хетаргдолаш хIамаш да уж», - дийцар «Сердалога» гойтам хьабийллараша. 1914-ча шера ахкан тIехьарча бетта 20-ча дийнахьа вIашагIьеллача «Ак-

хача дивизен» доакъашхой турпала гIулакхех дувцаш бола гойтам ер бутт йистебаллалца латтаргба.

Шоай кьаман истори тахка безам болча кагирхой аьттув ба цига Пушкина картага гIолла баха.

Курски областерча наха яхьийта хIамаш кийчъеш ба вай мехкахой

Газданаькъан Ахьмад

Халача хьале эттача Курски областерча наха гIо де ураовтта тIахьехаш кхайкарал даь, РФ регионашта юкьера эггара хьалхара кулгалхо ва вай мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла. Кьаман фронто бир тхога из хоам.

Хатар хиннача шоллагIча дийнахьа, дIаболабелар вай мехка хIамаш гулье.

«Курски областерча складашка дIахьожайи республикерча Росс кхерамзлен гIулакхех болча федеральни оагIоно хьаенна 13 тонн хIамаш.

Цига дIа-хьа екьаргья уж лаьрхIа оттабаьча наха.

Кхача, цкъара лелаю гхьегIаш, иштта хIара дийнахьа эшаш бола тайп-тайпара кхоачам ба царна юкье», - дийцар «Сердало» газетага Кьаман фронто исполкома кулгал деча Тенканаькъан Башира.

«Деррига а котало бахьан» яха гIулакх хьаллаца йиш йолаш ва моллагIа саг. Курски областера нах, тахан вай даь моллагIа новкьостал эшача хьале кхьачаб.

Гварде мугIарерча бIухочун Беканаькъан Мусай вахар хаьдар СВО

Курскенаькъан ИбрахИм

ТIема операцен доакъашхо волаш, шийна тIадехка декхараш кхоачашдеш хиннача наькъ тIа, вахар хаьдар Экажкьонгий-Юртарча Беканаькъан Мусай.

ВоI кхелха боакхарий оагIув хьаллаца таьзете баха хилар хьалхара вице-премьер Йовлой Мухьмад, иштта кхьбола Иаьдала болхлой.

«Деналца, майралца ший тIема декхараш кхоачашдеш, Даьхе лораеш лаьттар Муса. Вай дегашка массахана яхаргья цун сийдола цIи! ВоI дIаваьннарашта гIо дергда оаха», - аьлар Йовлой Мухьмада.

30 шу даьнна вар Беканаькъан Муса. 1-ча тIалатача ротан сапIер-иччархо волаш, тIом беш вар из.

Дала гешт долда цунна! Дала кьахетам болба! Бисарашта сатоха низ лулба Дала!

Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас яьча чIоагIонца, тIема операцен юкье мел болча бIухой дезалашта массайолча оагIоряхьара новкьостал лоаттаду.

БIаьш миллионаш рузкъя кхяхьийтад ГIалгIай мехко, наха гIо деш

Султиганаькъан Йоакъап

Тайп-тайпарча моттигашкарча наха гIо деш, 1, 1 млрд рузкъя хьождаьд республико укх ах шера. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша.

«Ахча хьождаьрашта юкье ба бераш даь дезалаш, вак-

цинаци харцъьяьнна могошал эшаеннараш, пенси лакхдаьраш, кьахьегама ветеранаш, тIема доакъашхошта гIо даьраш, болх беш боацараш», - йоах хоам.

«Къаьстта лакха терко е еза-рех ба ха яха нах. «Демографи» яхача проектага гIолла хьальеш латт МагIалбике ха яхача, дегIа могошал эшаеннача ба-

хархошка хьожаш йола моттиг», - белгалдир вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

БIаьш миллионаш рузкъя хьождаьд республико ЖКХ ахча дIачутела гIо лоаттадеш, цу юкье ба тIема операцен доакъашхой а.

Кертгера, доккха дакъя цу гIулакха юкье дIалоац феде-

ральни оагIоно лоаттадеча новкьастало. РФ Президента Путин Владимира, мехка камино йоаржаяьча беркатеча проекташ тахан наьха вахара хьал дикка аттачахьа даьккхад. Вай мехко могош дола гIо лоаттаду Запорожьена. Лоамарча лагере салоIаш да укх аьхки цигара бераш.

Вай мехкарча промышленносто хьадер 110,8%-га кхоачаш айденнад

Султиганькъан Йоакъап

2024-ча шерара вай мехкара цхьацца пайда бара гьулакх белгалду Къилбаседа Кавказо.

«Экономикан оагӀув хьайцача: «Льаьттагара цхьацца бийдал яккхар» - 94,9%, «Тоадеш, керда хӀама арахеца» - 107,3%, «Ток, газ, пар лоаттабар; фо чукхетийтар» - 155, 9%, «Хий лоаттабар; хий дӀа-юха диллар, хӀама деш юхейиса нувхаш гульяр, бӀехьенна моттигаш цӀеньяр» - 96,1%», - йоах лархӀа оттабаьча хоамо.

Белгалде деза, хӀама хьадара тӀажувш йолча пхе моттига юкье вай республика йолга. Тайп-тайпарча оагӀонашцара эшараш арахецаш бола болх вай мехка тӀехьарча шерашка дикка тоабеннаб, цунга гӀолла айлуш латт экономикан хьал а.

Балхазал 0,3% лохъелар, укх шера бӀаьстан тӀехьарча шин беттеи ахкан хаьлхарча беттеи

Султиганькъан Йоакъап

Балхазал дикка лаьгӀлуш латт вай республике. Ер шу доладелча денз, дӀахьош латтача тӀахьожамо хьахьекхар из иштта долга.

«Сердало» газетига из хоам бир кьахьегам гьулакхех йолча министерствера.

«Республикан кулгалхоша вӀашагӀделлача «наькьа картага» гӀолла, болх бе керда моттигаш гучаялар мехка. 2024-ча шера шоллагӀча квартала хьал теркалдича, 0,3% лохъеннай балхазал», - йоах министерствон болхлоша.

ГӀадвугаш да, 500 совгӀа болча бахархошта болх бе моттигаш нийсьялар, 60 совгӀа сага, балхацара кхетам лакхбеш, дешар чакхдаьккхад. Цул совгӀа, 500 совгӀа вахара контракташ чӀоагӀаьий.

Бахархой вахара хьал тоадара тӀехьа йоккха моттиг дӀалоац болх бе моттигаш хиларо, цига гӀолла меттадоагӀа экономикан хьал а.

Теракта юкье байна болхлой дагалаьцар МВД

Курскенаькъан ИбрахИм

15 шу хьалха, Наьсарерча РОВД террористаша оттадаьча доккхача хатар юкье, вахар хаьдар 25 болхлочун. Уж дагалоацаш кхетаче дӀайихьар МВД. «Сердалога» из хоам бир МВД зарбан болх лелабераша.

2009-ча шера, ахкан тӀехьарча бетга 17-ча дийнахьа Наьсарерча РОВД ковна наӀараш йоаеш, чу-

ийккхар вала лархӀа террорист чувагӀа машин. 400 кг тротил чуйола из эккхийтар зуламхочо милице коа.

«Шоай вахар ца кходеш, наьха моаршо лораеш лаятта новкьостий тхона цӀаккха бицлургбац», - аьлар мехкарча МВД.

Цу доккхача зулама юкье, вахар хаьдар 25 болхлочун, 130 саг йоккхий човнаш еш лозавир.

«Цар гойта турпала гьулакх даиман вайна хьалхашка латтаргда! ЦӀаккха

а бицбе йиш ярех бац уж нах», - аьлар МВД болхлоша.

Бейнача болхлой сийна, мемориале зизаш даькхар МВД вицалаша.

«Даьхен Лорбой кубок» яхача яхьашка котало яккхар тӀема операцен вай мехкарча доакъашхо

Гаьгенаькъан Марина

Ставрополе дӀайихьача «Даьхен Лорбой кубок» яхача яхьашка; котало яккхар вай мехкарча, тӀема операцен доакъашхо волча Хьоашаланаькъан Абукара.

Из хоам «Сердалога» бир «Даьхен Лорбой» яхача ганза моттигерча филиало.

Истола тарча теннисах белгалваьлар вай мехкахо Къилбаседа Кавказера, Гибухерча моттигашкара, иштта Донецкера, Луганскера венача 130 бӀухочоа юкье. Белгалде деза, из спорта оагӀув Абукара бера хана денз дика йовзилга.

«Ганзо дакхухьача кхетаченашка массахана дакьа

лоац аз, шоай болх лакхача боараме дахьош ба уж тахан. Тхона массанена ди-

кахетар хилар цу гьулакхах, тха уйла еш, цхьацца хӀама доаржадеш хиларах доккха

баркал ала лов ганзе кьахьегарашта», - аьлар котваьннача Абукара.

ГӀалгӀайчен бахархошка хоам баьб, вошал доацача мехкашкарча нацистех

Султиганькъан Йоакъап

Интернета оагӀонашка баьржа болча, наха юкье довнаш хьалхьедеча зуламхоех лорале, яхаш, кхайкарал ду мехка. Ёаьдало лакха тӀахьожам лоттабеш гьулакх да из тахан. «Сердалога» из хоам бир мицнацо.

«ЛоархӀаме мехкахой! Терроризма духьала кьовсам лоаттабеча оагӀон болхлоша кхайкарал ду шуга, телеграм, Whats App яхача, иштта кхьдолча интернета оагӀонашка гӀолла бовзаш боацача, тешаме ца хетача нахаца бувзам ма лелабече яхаш!» - дувц тхога кхача хоамо.

Бахархошта хьалхадоккх, фуд ца ховш дола электронни адрес хьа ма делла, цабовзарашца кьамаьл ма де, ахча дӀагӀа ма ахийта, цхьанна анкета тӀа хӀама ма язде, шоай карта номераш, адрес дӀа ма ала, яхаш. Харцача уйлаша тувлбаь лелача

нахаца бувзам ма лелабе, шоашта гарга ма бита уж! Нагахьа цу юкье нийсвеннавале, (@AntiTerrorI_bot) адресах терроризм яхача зулама духьала кьовсам лоаттабеча комиссера дӀаязде. Лорабала, фийла хила безилга хьалхадоккха шоашта бовзарашта!

«Ишколе даха кийчде бер» яха болам дIабихьар Илдарха-ГIалий тIа

Коазой Мадина

«ЦаI йола Росси» яхача парте, шахьара администраце болхлошца цхьана, «Ишколе даха кийчде» бер яха, гIо деш бола болам дIабихьар Илдарха-ГIалий тIа. 1-4-ча классашка деша долгача тIема доакъашхой, таро хала йолча цIагIарча берашта эшаш мел бола кхоачам чубоалла тIормигаш дийкьар. Из хоам «Сердалога» бир «ЦаI йола Росси» яхача парте зарбан болх лелабераша.

Белгалде деза, цу гIулакхах хала боакча, дукха бераш цIагIа долча наха доккха новкъостал хулилга.

«Хала боакча наха гIо де йиш хиларо дега боккха тоам бу. Тха кертера декхар - мугIарерча наьха оагIув хьаллацар. Къаьстта лоархIаде да из, бераш ишколе долгача хана», - белгалдир цаI йола Росси яхача парте викал волча Амаканькъан Хьусена.

Шахьара моттигаш сийрдагIа хургйолаш, лампаш хувцаш ба Наьсаре

ГIаздананькъан Ахьмад

Шахьарера лампаш хувцаш, болх дIахьош латт Наьсаре. Сайранна Iама юхе ха яккха аьнна арабаьннача бахархоша теркалдир хувцамаш.

«Деррига тока саьргаш хувцаш, керда, дикагIа йола лампаш йохкаш; болх дIабихьаб Iама гонахьа. Сайран салаIа, цIенача фега ха яккха арабаьннарашта; парIатагIа хургья хIанз», - дийцар «Сердало» газетага шахьара администраце.

Шахьара моттигий куц тоадеш, бахархошта тоам бе гIерташ, къахьег администраце, хIаьта бахархой из кхетадеш, хам беш хила беза. Къаьстта цу моттигера хIамаш телхаеш нийслу дер дайнараша. «ТIаргам» яха коттеджаш йолча моттига тIабодача наькьа йистошка егIа лампаш йохайир дукха ха йоацаш.

Цу тайпара хIамаш лелладу зуламхой гучабоахаш, гIод деттаргда шахьаре.

Кхоанарча вахара эшараш

Таьрахьий экономике эшаш бола говзанчаш кийчбеш латт республике

Султигананькъан Йоакъап

Вахаре цхьацца лоархIаде гIулакхаш чакхдаха эшаш, хIара заман ший хIамаш я. Уж да вайна даа, тIадувха, дIа-хьа аха, хIара денна нийслуш дола гIулакхаш кхоачашде эшараш. Цхьан хана, духхьал массехк хIаманца ший цIагIа, коа чакхбаккха мел беза болх беш баьхаб вай даьй. Бакьда, ханага хьежжа, хувцаденнад деррига а.

ДIаяхача хана, наха чIоагIа тамаш йора «Зингер» яхача хIамаш тегача машинах, аьшкан нух тIехьатекхача тракто-

рах...Тахан деррига а чIоагIа хувцаденнад, вIалла дага ца хиннараш даьржа а даржаш латта а зама я ер.

Юртбоахама вахаре, дарбанчешка, кхьдолча, вахара-экономикан оагIон моттигашка къахьега дуккха аттагIа, парIатагIа я сага. Технологически кхоанен наIарашка тахан «IT» яха йоазув тIалатта улгаш доахк.

Таьрахьий гIулакх доаржадарах йолча Академе, Сбера чуйоагIа «Ишкол 21» яхача мах бала ца безача таьрахьий технологеех йолча ишколе, диазлагIа хоржаш ба дешархой. 200 эзар совгIа бола доккхача гIулакхашка кхача

гIерта кагирхой программироване мотт Iомабеш, тоабанца къахьега Iомалуш, дуккха кхьдола гIулакхаш карадерзадеш къахьегаш багIа цига.

Кхоана, лакха начIал дола говзанчаш хинна; вай мехкарча тайп-тайпарча лоархIамеча моттигашка болх беш, доккхий декхараш кхоачашдеш, хургба уж. Инженерех, фермерех, финансистех, лаьттанцарча болхлоех латта керда тIехье я из. Цу юкьеяхьа йиш я кхь а итгаш тайп-тайпара балха говзалаш.

МоллагIа долча хIаман кIоаргале йовзаш хилча, шийна хьалхашка латта дек-

хараш боагIача боараме кхоачашде, ший балха тIа дикка гаьнавала аьттув хул сага.

ХIаьта чIоагIа лоархIаде да, из деррига хьай мехкара ара ца воалаш, гаьна дIаваха ца везаш, карадерзаде йиш хилар. IT оагIонца болх берашта довзаргда РФ, кхьча мехкашкара къахьегама наькьаш, дукха кердадараш.

ДIахойодача хана программист ца хуле а, вIалла довргдац цо Iомадаьр! Нийсача оагIорахьа, сабаре уйла еш хилар, хала да аьнна хетача хIаман юкьера хьааравала кхетам хилар - массахана моллагIа моттиге накьадаргдолаш да.

ДIахо тоабеш латт Шолжа-Шахьар-Горагорск-МагIалбик яха никъ

Коазой Мадина

Шолжа-Шахьар-Горагорск-МагIалбик яха, 22, 6 км бола никъ тоабеш боакх республике. Из хоам «Сердалога» бир наькьий гIулакхех йолча Министерствон болхлоша.

ТIадоагIача шера дIахобахьа

безаш хул цу проекта болх. Укх шера тоабе лерхI 10 км никъ, юхейиса 12, 6 км 2025-ча шера чакхйоаккхаргья.

Карарча хана, 6 км болча наькь тIа, шолха асфальтабетона никъ Iубиллаб. Юхейисача моттига кIийле шаьрьеш боакх болхлой. ЗIамига, боккха жагIа юкье бола никъ ба Iубуллаш

латтар.

«Юрташкара наькьаш ма хулла дикагIа хьале дерзаде гIерташ, къахьег оаха. Гаьна уллаш бола, дуккхача моттигашта тIабода из никъ тоабар къаьстта лоархIаде дар. Наькьаш хила боагIача боараме хиларо хатараш а кIезигагIа хулийт, бахархошта парIатагIа

я», - белгалдир министерствонна хьалхалатгача Хаматхананькъан Батыра.

Юрташкара моттигаш тоаяра тIехьа дIахьоча пачахьалкхен программага гIолла, кхоачашбеш ба из болх. Теркалде деза, 2024-ча шера вай мехка меттадоаладе лерхIараш 70 км наькьаш долга.

Берашта лазараш даржаргдоацаш, маъхий деттара хетаяь кхетаче д'айихьар мехка

Коазой Мадина

Берашта ханнахьа маъхий тохара хетаяь кхетаче д'айихьар, вай республикерча керттерча дарбанче. Цу г'улакха хьалхазттар я Роспотребнадзор.

Мехка лазараш даржаш латтар теркаме лаяца, д'аболабаш болх ба из. Из хоам «Сердалога» бир унахц'енон г'улакхех йолча Министерствон зарбан болх лелабераша.

Кхетаче кьамаьлаш даьраш бар Пирогова ц'ерах йолча университет д'а-юха доалача лазарех йолча кафедра болхлой, полиомиелит яхача ун оаг'онца кьахьегараш.

Шоай кьамаьла юкье Москверча лораша геттара ц'оаг'а доаржадеш дийцар сурхаш, дег'а маьженаш д'алулвар (полиомиелит), чен, вувлавалар, к'ажьуха лазар, хьер, шод хьай-оалача оьашта а нервашта а хула цамгар (паротит) яхача инфекционни лазарех. Берий дег'а цар малаг'а тайпа зе ду, уж мишта д'а-хьа доалаш да, мишта лоравала веза дийцар боккхача лораша.

«Кастта ишколе д'ачудолхаш да бераш, царна юкье дукхадараш маъхий тоханза да. Из боккха кхерам ба! Бакь-да, берий даьй, ноаной из кхетаче безам болаш бац. Даржача, цьаьцац баькьдоацача кьамаьлех тешаш, моллаг'а бахьан оттадаь а, бера маъхий ца тохийта хьож уж», - дийцар вай лораша.

Дарбане йолча баьцах даь чай мала йиш хургья Ж'айрахьа кхале

Курскенаькьан Ибрах'им

Ший тайпара дола, в'алла ца хинна чай мала йиш йола ц'а хьаделла лерх'и мехкарча кулгалхоша Ж'айрахьа кхале. Мехка моттигашкара гульья дарбане баьцаш, тайп-тайпара чай хургда чига.

«Дуккха а дарбане х'амаш долча вай аренашкара гульья дарбане йола баьцаш, чай туристашта до-взийта г'ерт тхо», - аьлар туризма г'улакхех йолча комитета хьалха латтача Цьхьорой Мухьмада.

Ж'айрахьа кхалера моттигаш вай мехка эггара хозаг'а, ц'енаг'а лоарх'аш я. Дарба доалаш йола дукха тайп-тайпара баьцаш хьахулаш моттиг я из. Чаяь, баьций ц'а туристаш т'аозаш, вайна беркате долаш хургда.

Х'етта даь бер этт'аде дезаш моттиг нийсьелар, бераш деча керттерча моттиге

Курскенаькьан Ибрах'им

Из моттиг хьайийллача денз, эггара хьалхара, ц'оаг'а хала лоарх'аш йола операци д'айихьар перинатальни моттигерча лораша. Из хоам «Сердалога» бир унахц'енон

г'улакхех йолча Министерстве.

«Ханал хьалха малхаданна бер дег'аца инфекци, чурашта ц'оаг'а хала лазар долаш дар. Из дийна дисар тамаш йолаш дар цунгара хьал. Барх'и сахьа-

та операци еш баьхкар лораш, х'ара минот кхерамах йизза йолаш. Лорий тоабо йоккха говзал гойтар, лакхача боараме чакхбаьккхар шоай болх. Даяла кьахетамца, Цун низаца дийна дисар бер!» - белгалдир министрстве.

Х'ара денна меттадоаг'аш латт, малхаданнад алаlexь, урса к'алха дича дезаш хинна бер. Доккха дика да лорашта караг'даьннар, ма хулла из сихаг'а меттадоаг'аргдола болх д'ахьош ба уж тахан.

Дарба дечул дикаг'а да, лазар хьалатаргдоацар дича

Мехкарча бахархошта юкье, лазараш даржаргдоацаш, болх ба д'ахьош

Коазой Мадина

Лаьрх'а кийчьяьча машинашца х'ара юрта д'а-юха

ухаш, бахархошта юкье-ра лазараш гучадоахаш, болх д'ахихьар мехкарча лораша. Цу юкье бар

массайолча оаг'орахьара лораш - офтальмолог, терапевт, маммолог, кардиолог, иштта кхьбараш а. В'алла х'ама лазаш беце а, лорашта т'абаькка шоай дег'а хьал тахка ловш бар нах.

Моллаг'а лазара дарба де аттаг'а да из к'оаргдалалехь. Из деррига кхетадеш, бахархой чакхбала хьат'аухаш хилар г'адвугаш да тахан», - белгалду лораша.

Геттара дика хет, ха яханах из беркате г'улакх хьаллоацаш хилар, шоашка кхайкача хьат'абахкар. Цу муг'ларера нах ц'оаг'а баркал яхаш, ловцаш доахаш хул, иштта х'ама юкьедаккхарах.

Ха яхача наха доккха совг'лат ма дий, гаьна д'абаха ца безаш, шоай ц'ен гаьна доацаш массаболча лорашка чакхбала йиш хилар. Могаш, маьрша болаш боахаболба уж Дала дуккхача шерашка!

«Из ц'оаг'а атта х'ама да. Ц'ен юхе да, цул совг'ла, мах бала а безац. Хьай дег'ага массавола лор хьажийта, унахц'енон хьал ма дарра довза йиш я. Иштта хилча-м массане а безам хул чакхбала», - дувц бахархоша.

«Цу тайпара, х'ара юрта д'аухаш, болх баро лазараш х'етта хьакхийтгача хана гучадоах, х'аьта из ц'оаг'а лоарх'аме да.

Кхоаненга баьккха гIа

Дешара оагIонцара керттердараш белгалдир вай мехка

Газданаякъан Ахьмад

Вай мехкарча дешара оагIонца лоархIаме моттиг дIалоацаш я, хIара шера ахкан тIехьарча бетта дIакхуьаш йола хьехархой кхетаче. Навсаре дIайихьача хьехархой гIулакхех йолча моттиге дакъа лоацаш хилар республикера хьакимаш, хьехархой, Илманхой, юкъяра болх бераш. Дешара оагIонца дувзаденача лоархIамечарех дийцар цига, иштта хьоахадир дешара юкьедаьннача кердача гIулакхех. Къабстга йоккха терко тIайохийташ дийцар кхетаче дешара хьалдикка тоадеш дIабахьа безача балхах, юкьейолаача кердача технологех.

«Мехка дIахьош йолча «Демографи», «Дешар» яхача къаман проекта баьча пайдах, дешара хьал боагIача боараме хургдолаш юкьедаьна дезарех дийцар гулбеннараша. Кхетачен доакъашхоша белгалдир, тайп-тайпарча дешара моттигашца бувзам лоаттабар, дика хургда аьнна хетар хьаэцар тахан геттара лоархIаме долга, иштта хьоахадир, «Хьалхарчар болам» яхача оагIоно дIахьоча балхах, из гIулакх дикка доаржадарех», - хоам бу «Сердало» газетага дешареи Илмани гIулакхех йолча министерствон болхлоша.

Мехкара дешара хьал

боагIача боараме хургдолаш, кхоачашде дезараш белгалдир вай мехкадас Келаматанаякъан Махьмуд-Иаьлас. Республикан

кулгалхочо дийцар, хьехархой массахана шоай болх тоабара тIехьа къахьегаш хила безилга; даьша, ноаноша шоай дезал нийсача навкъ тIа боахаш, царех къаман бизза нах беш, хьехам лоаттабеш, ураоттабе безилга. Кхетаче къамаьл деш, Мехкадас баркал аьлар, доккхача дикашка кхача гIерта кагирхой кхебеш, къаман хьал тоаде гIерташ латгача хьехархошта.

Дешара оагIонца керттердар - берашта кхоана навкъадаргдар, цар пайда эцаргбар Юмадар, къахьегара тIера бола, шоай къамах дог лаза нах царех хьабар. Геттара доаржадаь дийцар, къона тIехье нийсача, беркатеча навкъ тIа яккхара тIехьа ишколо лоархIаме моттиг дIалоацилга, вахаре теркалде дезараш эггара хьалха цига довзийтилга. Из деррига лакхача боарам тIа лоаттадара тIехьа мел эшар тахан вай мехка кхоллаш латтилга теркалдир Мехкадас. Федеральни, къаман тайп-тайпарча программашка гIолла боккха болх ба дешара гIулакх тоадара тIехьа дIахьош бар. Хьалгеш латт керда ишколаш, берий бешамаш, юкьедоаладаьд пайдане дола кердадараш.

Дуккхача шерашка хьехархой болаш хьабоагIарашта, къаман кхоанарча вахарах дог лазаш болх беш латтарашта; баркал аьлар Мехкадас. Дукха хьехархой, совгIаташ луш, белгалбир цу дийнахьа. Къаман проекташ йоаржаеш, мехкара

Цхьан сменах болх беш хургья вай мехкара 75 ишкол, дIахорча ишколашка хIанзарчоа ши смена хургья. 86 паччахьалкхен берий бешо тIаэцаргда 24 646 бер. Иштта дешара шу дIадоладе кийча я балха говзалаш Юмаю юкьерча дешарах йола 7 моттиг».

«Дешар» яхача къаман проектага, «Дешара гIулакх тоадар» яхача паччахьалкхен программа гIолла 11 ишкол, 12 берий беш хьалйир республике. Тахан, дикка хьалхаданна долх ала йиш йолаш да вай майрра. Адам дебаш хиларо хьахьокх, вайна керда дешара моттигаш эшилга. Кхы а йиь

вахара-экономикан хьал тоадеш, дешара оагIонца дIабахьа безача балхах дийцар дешареи Илмани гIулакхех йолча

зарбан болх лелабераша.

«Сесе хьалхарча давкъаца, берашта хьехам луш юкьекухула дезача гIулакхех дийцар МагIалбиркоча, Магасерча ишколашкарча хьехархоша. ШоллагIа оагIув хетайир кулгалхочун гIончас ший болх боагIача боараме дIахьош, ший балхацара кхетам лакхбеш, берашцара бувзам тоабеш кхоачашде дезарашта», - йоах тхога бенача хоамо.

Шоаш Юмадаьчох, керда дешара шу дIадоладелча, болх беча ишколашка пайда эцаргбар кулгалхой гIончаша.

министерствонна хьалхалатгача Цхьорой Ахьмад-Башира. Вай мехка дукха ба лакха начIал дола хьехархой, хIаьта цар шоаш Юмадаьр доаржадеш къахьеге деза. Кхетаче дакъа лоацараша «Сердало» газетага дийцадох, дешара гIулакхаца дувзадена керттердараш даьша аьгтув луш я из кхетаче.

Дукха денош дац дешара шу доладада дисараш. Республикерча дешархошта из аьгтув болаш дIадоладе хьалхадараш, къахьийгад мехка. 88 эзар совгIа дешархо тIаэцаш, налараш хьаелларгья 149 ишколо. 9000 совгIа бераш да укх шера хьалхарча классе долхараш.

Цхьан сменах болх беш хургья вай мехкара 75 ишкол, дIахорча ишколашка хIанзарчоа ши смена хургья. 86 паччахьалкхен берий бешо тIаэцаргда 24 646 бер. Иштта дешара шу дIадоладе кийча я балха говзалаш Юмаю юкьерча дешарах йола 7 моттиг».

«Дешар» яхача къаман проектага, «Дешара гIулакх тоадар» яхача паччахьалкхен программа гIолла 11 ишкол, 12 берий беш хьалйир республике. Тахан, дикка хьалхаданна долх ала йиш йолаш да вай майрра. Адам дебаш хиларо хьахьокх, вайна керда дешара моттигаш эшилга. Кхы а йиь

ишкол я мехка хьалгеш латташ. Боккха болх дIахьош, тоаеш латт укх шера ялх ишкол. Цул совгIа, шин ишколе хьайийлай «Кванториум» яха технопарк, ворхI ишколе болх беш я

Келаматанаякъан Махьмуд-Иаьлас.

Дешара гIулакх хIара денна тоадеш латтаро хьагойт республикан кулгалхоша цу оагIонца боккха болх дIахьош хилар. Де-

дешара, Илман, технологически гIулакхех йола «ДегIаахара белгало». Таьрахьашцарча дешарах йола берий «IT-куб» хьаелла лерхI мехка. «Дешар» яхача къаман проектага гIолла эшаш мел болча кхоачамца Iалашьбергья 38 ишкол, ши колледж.

Юкьерча дешара моттигашка, кагирхой говзал лакхьераш юкьедоаладеш, къахьег тахан - 11 моттиге къахьегеама пхьоаллеш хьайийллай», - язду ший телеграм-оагIон тIа Мехкадас

шара гIулакх тоадаро, хьехархой оагIув хьаллацаро доккхача дикашка кхоачадергда вай кхоана.

Вай ишколашка дийша арабаьннараш; тахан Россе лоархIамеча, йоккхача вузашка дешаш ба. Цар чам ба доккхача гIулакхашка кхача, Даьхен навкъабоалаш баха, хIаьта из эггара лоархIамечарех да. ДIадаха дешара шу теркаме лаьцача, 207 дошо, 143 дото майдилгаш йоахаш дешар чакхдаьккхар вай кагирхоша.

«Артеке» балха говзал лакхьеш хилар вай хьехархой

Гаьгенаькъан Мартина

ПалгIайчера директорий кхетам балара балхах бола гIончаш дакъа лоацаш хилар «Директора кхетам балхах, берий юкъярча цхьанкхетарех болча гIончий балхацара кхетамца кхебара технологеш» яхача темах йолча кхетаче.

«Артек» яхача дунен халкъашта юкьерча берий Керттерча моттиге дIадихьар из вIашагIкхетар. «Сердалога» из хоам бир «Бералла навкъаш» яхача ерригача Россе проекта

зарбан болх лелабераша.

«Сесе хьалхарча давкъаца, берашта хьехам луш юкьекухула дезача гIулакхех дийцар МагIалбиркоча, Магасерча ишколашкарча хьехархоша. ШоллагIа оагIув хетайир кулгалхочун гIончас ший болх боагIача боараме дIахьош, ший балхацара кхетам лакхбеш, берашцара бувзам тоабеш кхоачашде дезарашта», - йоах тхога бенача хоамо.

Шоаш Юмадаьчох, керда дешара шу дIадоладелча, болх беча ишколашка пайда эцаргбар кулгалхой гIончаша.

«Россе аьрзелгаш» яха программа кхоачашъярах, дийцар вай мехкарча хьехархочо

Гаьгенаькъан Мартина

ГІалгІай мехка «Россе аьрзелгаш» яха федерални программа йоржарях дийцар «Бералла накъаш» яхача проекта доакъашхо йолча вай мехкахо. Цо белгалдир, цу проектаца дувзадenna лоархІамедараш, из мел пайдане хургья. «Сердало» газетага из хоам бир цу моттигера.

«ГІоандалой Аьсета ший къамаьла юкье хьоахадир, из болх «РФ бахархой Даьхе езаш кхебар» яхача федерални проектага ГІолла дІахьош хилар. Карарча хана, берий болама юкье ва 11 000 совгІа 130 ишколан хьалхарча классашкара дешархо. 9-11-ча классашкарача дешархоша царна хьалхале лелаеш, уж нийсача накъ тІа боахаш, болх дІахьу», - хоам бир тха газетага.

Дукха бераш дола дезалаш, шергара шерга бебаш латт

Коазой Мадина

Дукха бераш дола дезалаш, хІара шера тІакхеташ латт вай мехка. ДІадахача шера 1 335 яхача таьрахьа тІа лаьттабале, укх шера уж 1 763-га кхоачаш ба. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша. МоллагІа тайпа халонаш нийсьяларах, вай къаман юкье массахана хьаллоацаш хиннад, дезал боккха хилар. 2023-гІа шу хьаййцача, боккхий дезалаш болча мехкашта юкье 3-ча моттиге я вай республика.

«Дезал дукхагІа хилар, гаргало лелаяр массахана дика лоархІаш хиннад вай къаман юкье. Республикан кулгалхоша тахан боккха болх дІакхухь, боккхача дезалашта новкъостал лоаттаде гІерташ. Берашта ахча теларал совгІа; къаман, пачахьалкен програмашка ГІолла керда ишколалаш, берий бешамаш хьалъеш латт мехка», - белгалдир вай мехкадас Келаматанакъан Маьхьмуд-Іаьлас.

Теркалде деза, «Мехка сагІа» яхар санна бола боккха болам, таханара «Ишколе даха кийчде бер» яхар, иштта кхьдола боламаш чакхдоахача хана, дукха бераш дола дезалаш цу юкьеьолга. Цул совгІа, моллагІа Даьла духьа сагІа, загат луш вола саг, дезал боккхагІа болча из дала хьож.

Берий беша аха аьттув болаш да, вай мехкара 1,5 шергара 7 шерга кхаччалца ханаш йола бераш

Курскенаькъан ИбрахІим болаш да.

ХІара шера хІана яц аьнна, хьаеллаш латт вай мехка берий бешамаш. Таханарча дийнахьа, 1,5 шергара 7 шерга кхаччалца дола бераш, 100% кхоачаш, берий бешамашка аха аьттув

«2021-ча шера Іан шоллагІча бетта 74,79 процента тІа латтар из гІулакх. Керда шу доладелча денз, шоай налараш хьаййлар 12 кердача берий бешо, 1 530 бер тІаэцаш», - белгалдир Мехкадаь зарбан болх ле-

лабераша. Керда берий бешамаш хьаййлар МагІалбике, Наьсаре, Шолжа-Шахьаре, Яндаре, Долакха-Юрта, Эбарга-Юрта, ГІажарий-Юрта. Из боккха аьттув республикан баьннаб федерални, моттигерча программашка ГІолла. Царех я «Дешара ГІулакх тоадар» яха

программа, «Демографи» яха къаман проект.

«Вай декхар - мехкарча хІара бера шийна яьча берий беша аха аьттув хилийтар, цу тІехьа къахьегар; хІана аьлча кхоанарча цар вахаре лоархІаме да из гІулакх», - йоах тхога бенача хоам.

Электронни гІирсаш хьинаре юкьеьекхувл дешара

Курскенаькъан ИбрахІим

Электронни оагІонга ГІолла дІадахьа йиш я, дешара гІулакхаца дувзадennaрараш. ХІанзчул тІехьагІа, бер 1-ча классе дІаяздайта, кхьича ишколе дІадига е моллагІа дехар чудала цагІара арабовла бецац ноаной, из деррига Госуслуги яхача оагІонга ГІолла кхоачашде аьттув ба.

Иштта балха говзал Юмаеча

юкьерча дешара моттигашка болхарий а ба из аьттув. Каьхаташца дувзадennaча гІулакхех хьокхабенна Іац гІулакх таьрахьашка дерзадар (цифровизаци). Электронни деноргаш, журналаш, иштта кхьдола хІамаш чудолхаш йола «Сферум» яха хоамий оагІув юкьеьекххай республикерча ишколалашка.

Каьхаташцара болх дІахьош дуккха кІезигагІа ха йоаергья цу накъьо; берашта, цар даь-

шта, ноаношта, хьехархошта юкьера бувзам чоагІбеча пайда бергба. Из хоам «Сердалога» бир дешареи Іилмани гІулакхех йолча министерствос.

Ишколера вахар довза, шоай берий цигарча хьала тІахьожам лоаттабе аьттув ба даьй-ноаной; хІаьта дийша баьннарий мехкарча моллагІча вузе каьхаташ дІачудала йиш я онлайн хьисапе.

«Кердадараш юкьеьедаха-

рах тарра, из гІулакх Юмаде отта безаш хул хьехархой а, - белгалдир министерстве. - Цу гІулакха лаьрхІа программаш я юкьеьеьа, царга ГІолла деррига довза, карадерзаде аьттув ба хьехархой».

Дешара электронни оагІонцара кердадараш юкьеьекхувлар лоархІаме, таханарча хано дІадехаш, дуккхадараш хьалха хинначул аттагІа хулийташ дола гІулакх да.

**Вай мехкарча
наькъашкара
хатараш лаьгIде
къахьегаш ба**

Курскенаькъан ИбрахIм

2024-гIа шу
дIадоладелча денз, вай
наькъашкара хьал дикка
меттаденад ала мегарг-
долаш да. «Наькъашка-
ра хатараш лаьгIдара
тIехьа, боккха болх
дIакхихьаб Iаьдала болх-
лоша», - белгалдир РИА
дикагIбараш къестабеш.

Россерча моттигашта
юкье, 100 машин хьаййча
нийслу хатараш теркалди-
ча, 65, 6 да, вай мохк 10-ча
моттиге латт. ДIадахача
шера цу хана хиннарел,
16,7% кIезигагIа да наь-
къашкара хатараш укх шера.
РИА баьча къоастам беча
балхо хьагойт из.

«ГIалгIай республикер-
ча наькъашкара кхерамзлен
хьал дикка тоадалар, кхьйол-
ча моттигаша масал эца ме-
гаргдолаш да карарча хана»,
- белгалдир РИА баьча тох-
камо. Белгалде деза, авареш
ма хулла кIезигагIа хилийта-
ра тIехьа, вай мехка боккха
болх дIахьош латтилга, таха-
нарча хьало хьагойт, кхерам-
злен хьал тоалуш доагIилга.

Дезала, наьна гIулакхех йола яхьаш дIахьоргья вай мехкахочо

Гаьгенаькъан Марина

Маьре болча кхалнаха юкье
дIайихьача «Россе миссис»
яхача ерригача Россе яхьаш-
ка котало яьккхача вай мех-
кахочунна; ший лаьтта деза-
зала, наьна гIулакхех йола
яхьаш дIаяхьа бокьо елар.
Лакха начIал дола ноаной

гучабоахаргба цу гIулакхо.
Из хоам «Сердалога» бир
котало яьккхача кхалсага
гаргарча наха.

«Укх 26 шера дIахьош лат-
тача цу йоккхача яхьашка
дакъа лаца, хIанз эггара хьал-
ха аьттув баьлар вай мехкахоч-
чун. Бохтаранаькъан Лейла

хьалхара я цу юкье вай мех-
кара. «Россе миссис» яха цIи
яларал совгIа, «Star Woman
World» («Дунен белгалъян-
на кхалсаг») яха совгIат да-
ларо моллагIча дунен яхьаш-
ка ший мохк гойта аьттув лу
цунна», - дийцар тхога.

«Са проекто дерригача
дунен дIахойтаргIа, ГIалгIай

мехка лакха начIал дола,
аьттув бола кхалнах дуккха
болга», - белгалдир Лейлас.

ТIехьарча дий шера фри-
ланс оалача оагIонца бувзам
лелабеш, цIагIа ягIлаше болх
беш хьайоагIа дезала нана.
«Укх шерара нана» яха цIи
елар цунна дIадахача шера
Iай.

**Сиха
оарцагIьухаш
йола лорий
машины
приореи
вIашкакхийтар
Наьсаре**

ГIазданаькъан Ахьмад

**Сиха оарцагIьухача
лорий машины приореи
вIашкакхийтта, хатар
хиннад, аьнна, хоам бера
«112» оагIон болхлошка.**

Магасе хьалтIаотташ
болча гон юхе хиннай авари.
Хатар хиннача оарцагIбахар
«Аьрзи» яхача МЧС тоабан
къахьегамхой.

«Ford transit яха сиха
оарцагIьухача лорий маши-
ни, LADA PrIoga яха машини
яр вIашкакхийттараш. Хала
йоаца човнаш еш, лозававь
ши саг. Хатар хилара бахьан
тошкаш да Iаьдал», - дийцар
тха газетага.

Мехкарча МЧС кхайка-
рал ду бахархошка, бок-
кьал а лоралуш, наькъашка-
ра бокьонаш лоархIаш, ма
хулла шортагIа лелаш хила,
яхаш.

ЗIамагIа йолча классашта лаьрхIа, бIайха кхача хургба ерригача ишколашка

Курскенаькъан ИбрахIм

1-4-ча классашка дешаш
долча вай мехкарча деррига-
ча берашта, бIайха кхача ло-
аттабу. 34 877 бер да таханар-
ча дийнахьа цу юкьеододар.

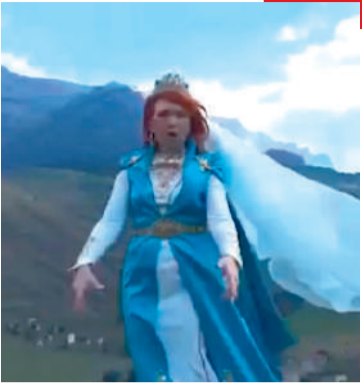
«Берий унахIенон хьал ло-
радара тIехьа, ханнахьа дIайха
даа хIама лоаттадар лоархIаме
да вайна. БоагIача боараме
кийчбаь, унахIена кхача хан-
нахьа лоаттабеш хилча, берий
дегIа могошал, дешарцара
уйла тоалургья», - белгалдир

вай Мехкадас ший телеграм-
оагIон тIа.

«Кхийнарий классашка
дешаш долча боккхача деза-
ла юкьерча берашта, тIема
операцен доакъашхой бераш-
та бIайха кхача лоаттабергбар
дувцаш да тхо тахан», - аьлар

министерстве.

Республикан Паччахьалк-
хено тахан къахьег, берий
гIулакх ма хулла тоаде дага-
хьа, цар дегIа эшаш бола кхача
лоаттабар вIаштIехьадаккха
гIерташ.

«Галай, легендай мохк» яха клип йоаккхаш я вай мехка Медведева Наталья

Курсенаькъан ИбрахИм

ГалгIай паччахьалкхен 100 шу дизара хетаяь «Галай, легендай мохк» яха клип яккхай республике. Клипе дакъа лоацаш хилар къона эскархой - кхоана ураоттаргIола вай тIехье.

Цу гIулакха автор, илле дешаш яздаьр РФ культуран цIихеза болхло йола Медведева Наталья я. Илле дешашта мукъам язбаьр Найдунев Сергей ва.

ГалгIай къам Даьхен гIулакха уралаттар, къонабарий хинар гойт кхувш боагIача эскархоша клипага гIолла.

Кхоана ураоттаргIола тIехье, яхь йолаш, боккхача мехка сий лорадеш, латта кийча хилар хьаьбокх къонача эскархоша.

«Халкъашца доттагIал долаш» яха къамий культурай цIай дIадихьар вай мехка

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIай паччахьалкхен 100 шу дизара хетаяь «Халкъашца доттагIал долаш» яха мехкашца юкьера цIай дIадихьар вай республике.

Хьаьший дукха безаш болча вай мехка кхьарчар Нохчий мехкара, АьдагIера, селий а черсий

а мехкашкара, хIирашкахьара тоабаш. Республикере кхолла-ма тоабаш яр уж тIаэцаш.

«ХIара мехка культура гойташ, болх дIабихьар кхетаче. Къамий иллеш доахаш, халхараш деш, дIайихьар ха. Цул совгIа, Наьсарерча культуран цIен хьалхашка хилар тайп-тайпара хIамаш йохкаш йола ярмарка-гойтам. МоллагIа

волча сага, дIатIаваха, ший кулгашца цхьа хIама хьаххолла, говзал гойта йиш яр цига, цул совгIа, эца шортта хоза хIамаш яр», - дийцар «Сердало» газетага культуран гIулакхех йолча Министерствон болхлоша.

Лакхача боараме, гулбеннараш чIоагIа раьза болаш, чакхьаьлар из моттиг. Доккха

концерт дар бахархошта оттадаь. Доакъашхошта юкье толашагIбарашта совгIаташ луш, чакхьаьлар из болх.

Культуран оагIонцарча моттиго вIашагIтехар тайп-тайпарча къамех бола нах. ГалгIай мехка юхабахка чам болаш, деррига дезаденна, чIоагIа раьза хинна цIабахар хьаьший.

ГалгIай лоамашка Россее аьрзелгий ха дIайолаелар

Газданаькъан Ахьмад

«Россе аьрзелгий цьбанкхетар» яха моттигера хана юкье хьайийллар, «Аьрзи» яхача вай лоамарча бераша салагIача лагере.

Цу лоархIамеча гIулакхх бIарчча цIай хилар аьттонга, кердача коталонга кхача ловча берашта. «Сердало» газетага из хоам бир дешареи Иллмани гIулакхех йолча министерствера.

«Моттигера «Бералла наькъаш» яха проект кхоачашь-ярга хьожаш волча Колой СаИда, дика салагIарал совгIа, шойи кхетам лакхбе, Даьхен вахаре пайдане хургдараш Iомадеш, къахьега даькъалабийцар доакъашхой», - йоах тхога бенача хоамо.

Проекта юкье дакъа лоацарий аьттув ба керда нах бовза, шоашта ховр дIа-хьа эца, начIал дIагойта. Цу проекто бераш Iомадергда тоабанца къахьега; гонахьарча нахаца, шоашта хетар майрра дIаоалаш, цхьана болх дIабахьа; иштта тайп-тайпарча оагIонашцара кхетам лакхбе.

2 млн совгIа йола гранташ яьхар вай мехкахоша, «Машук» яхача кхетаче

Газданаькъан Ахьмад

«Машук-2024» яхача ерригача Россее кагирхой кхетаче шоай проекташ гойта, уж йоаржае 2 млн совгIа гранташ яьхар вай хьинареча кагирхоша. Цу гIулакха лакхара теркам бир вай мехкадас

Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

«Дог тийша ва со, уж проекташ вай къаманна беркате хиларах, вай культура, Iадаташ лакхача моттиге лоаттаде гIо дергда цар. Даьхенах дог лазаш йола тIехье ураоттаьра

тIехьа, вай кагирхошта керда, беркате наькъаш хьаделлаш пайда бергба цу лостамагIа дIахьоча балхо», - яздиьр вай Мехкадас ший телеграмоагIон тIа.

«Машук-2024» яхача грантех латтача яхьашка котало яккхар Новразанаькъан Ахь-

мада (проект «Ловза, Iомале» - галгIай мотт Iомабе гIо деш дола истола тIара ловзар), Гезганаькъан Аминас (проект - авиамоделированех бола болх дIагойтар), Дзейтанаькъан Шамала («Кхоане бахьан» яха тIема денала гIулакхх йола проект).

Къаьнара малхара кашамаш корадир лоамашка

Газданаькъан Ахьмад

Лакхера Пхьуй яхача лоаман моттиге лийнача ЖIайрахьа-Ахабоарзен паччахьалкхен архитектуран, Iалама музея болхлоша зийра лаьттан кIалха Iочудодаш дола кхоь малхара каш. Лакхера Пхьуй яхача моттигера 150-300 метр дIаховахача, хьун юкье яр из моттиг.

«Молельни яхача лоаман кIалха ЖIайрахьа кхале улл гIалай йоккха йоаца моттиг - Лакхера Пхьуй.

Йиь гIатах йола цхьа тIема гIала, ахаш хьарца йола кхьийола гIалаш латт цу моттиге. Вай культуран селханарча вахаре дIачIоагIдергда малхара кашамаш», - дийцар «Сердалога» музея болхлоша.

Вай къаман истореца, даьй вахарца дувзаденнараш гучадувлаш латт лоаман моттигашка. Цу мугIарера болх лоархIаме ба вай исторена, тIехьенна тIайоагIаргIолча тIехьен, хIана аьлча, цар хьадовзийт вай Iадаташ, къаман къаьнарча ханашкара вахар.

Са дехка майра саг хиннав из

Цхьорой Иаддала 105 шу дизарга

Иарчакханаькъан Сали

Укх деношка 105 шу дизад денал долаш хиннача, боарам боаццаш ший Даьхе а Даьймохк а дукха безаш, из лорабара ший дикагIа дола шераш а унахцено а дIаенна хиннача Цхьорой Дуде Иаддала. Цох лаьца дукха дувца дезац, аьнна, хет сона; хIана аьлча вай мехкахошта довзаш да цунна карагIдийнна турпала гIулакхаш. Малсаганаькъан Тухана цIерагIча Наьсарерча мехктохкама музее цкIа хинначоа дукха хIама довза йиш я цох, цун цIерах урамаш да вай мехка, хIаьта Сурхо гIара кадетий корпус цун цIи лелаети я.

Цхьорой Иаддал санна болча нахах гIалгIа оал: «Са дехка майра саг хиннав из». Цу дешай маан дика кхетаду, аьнна, хет сона наьна мотт ховш болча наха. Майралцеи, деналцеи, кьонахчалцеи, турпала гIулакхашцеи дувза мел денна хIама чулоац цу дешаша. Дуде Иаддал ваь хиннав 1919 шера маьцхали бетта 18-ча дийнахьа. Хала ха хиннай вай кьаманна из ваьр, инарала деникина вай мехкаца гIом баь ахкан денош хиннад уж. Хетаргахьа, воккха хилча а топа молха доагаде дезарга цун, аьнна, кхелла хиннав из малхавоалача хана.

«Правда» яхача газета гIа Урванцев А. даьча йоазоно йоах, вай мехка Сийлахь-боккха Даьймехка гIом болалуча хана,

1941 шера аьтинга бетта 21-ча дийнахьа, кхело Бресте виг хиннав из. ХIаьта из фу моттиг я вайна хов, гитлеровцаша шоаш гIом болабеш, вай мехка эггара хьалхара дов даь моттиг я из. Иччархой ротанна керте латташ хиннав вай мехкахо цу заман чухь. Лакхе хьоахадаьча йоазон гIа аьнна: «...Цхьоройчо цхьайтгаза гIовттабаь хиннаб ший блухой гебагIашца моастагIашта духьале е. Цига човнаш яь а хиннав. Юхебисаца кIеззига мара боацача нахаца гонна юкьера араваьнна...»

ДIахо, 1941 шера влашагIелла хиннай Советски Союза турпала Д. Н. Медведева кулгал ду партизаний отряд. Цу хана Цхьорой Иаддал керте а волаш, хьаьь хиннай тохкама-тийшаца балха отряд. Дукха ца говш из а дIакхет партизаний тоабах. Цига а тохкамхошта кулгал деш хул из, цунах тилла цIи хиннай Володя яхаш. Цо хьалхале лелаш дукха зе даьд моастагIчун бIена; аэродром, цIермашина эшалон, кхьдола гIирсаш дохадеш. Советски Союза Турпал яха цIи еннача Кузнецов Николай яхача гIема тохкамхочун тешаме новкьост хиннав Володя. Обер-лейтенанта Зиберта (иштга хиннай Кузнецовх гестаповцаша йоаккхаш

йола цIи) каьхаташ доахаш ГIо новкьостал даь хиннад вай мехкахо.

Украине, гIема доакьашхой цIераш дIа а йоахаш, ура мех кхьйола цIераш техка болабелча, Москверча гIема доакьашхо, партизан хиннача сага Ступин В. яздаь хиннад: «...Аьгар, лазадаьлар са керара дог, наб а яйна дIаьлар: бийсашка бIаргашта хьалха латт Кузнецов Николая, цун а сай а полка новкьостий куц-сибаташ. Царна юкье вар дог майра партизан Цхьорой Иаддал...»

ТIом чакхбаьнначул гIехьагIа Иаддал ваьхар Нальчике, болх беш хилар паччахьалкхен кхерамзлен комитете. Маькенаькъан Асхьаб КПСС Наьсарен кхален комитете керте волча

хана, Магистральни урам гIа (хIанз Кхоартой Дж. цIерагIа) цIа даь, цига ваха хьалвоалавир Дуде Иаддал. Цул гIехьагIа, из каст-каста го йиш яр деза денош долча, кьаьстга а Коталон ди дезде влашагIкхийтта нах болча. Цу заман чухьа Цхьорой Иаддал кьоаналгахьа леста-вар, хетаргахьа, унахцено дика йолаш а вацар. Сона из вайна-ча хана, ка эгаш вар гIорваьнна партизан-тохкамхо.

Вай мехка из цIаккха виц-лургвац, сийдолаш хургья цун а цун гIема новкьостий а цIераш. Кьонача а гIехьа гIакхувргдолча а ноахалашта боча хургья цун цIерца ювзаен-на мел йола моттигаш.

Кхелхав Цхьорой Дуде Иаддал 1985 шера.

Дешарга баьккха гIа

Хьехархой техникум кхелла 100 шу даьннад

Иарчакханаькъан Сали

ПалгIай йоазув а газет а кхеллачул гIехьагIа, кергтерча декхарех цаI лоархIаш, 1924 шера Буро гIа хьайийлла хиннай ишколашта хьехархой кийчбергбола техникум. «Ленини дешари» яхача ший очерка гIа Малсаганаькъан Зоврбика белгалдаьккхад, хьехархой техникума Буро гIа долчарех дикагIа дола цIа денна хиннилга. ХIаьта ший «Культура айяра дIахьош бола кьовсам» яхача статья гIа Кураза Зоврбика аьнна: «...Квалифицированни учителаш-националаш кхоачам болаш ца хилар ОНО кьаьстга бола теркам гIабахтар цу гIулакхаца бувзабенна болча просвещене балха, хIаьта шин шера баьча балхо Педтехникумера дешара болх дикка лакхбир. Ховш а тешаме а бола педагогаш-националаш кийчбе таро хилиятар...»

Из техникум хьайийллачул гIехьагIа, цига деша аьттув баьннаб хургболча хьехархой, йоазонхой, таржамхой, журналистий, кхьчар. Кьаьстга а боккха пайда боал цох кьаман йоазонхой хила ловш хиннача наха. Цига наьна мотт хьехаш хиннав из Илма дика довзаш вола Беканаькъан ДордагIа Тем-

бот. Цо хьийха ба дукхагIа бола вай кьаьнара йоазонхой: Озанаькъан Салман, Осменаькъан Хьамзат, Заьзгакьонгий Бахьаудин, Муталаланаькъан Хьажбикар, кхьбараш. Вай ишколашта доккха беркат даьнна хиннад цох, цун тховна кIалха дешаш хиннаб хьалхара хьехархой Тименаькъан Зархмат, БIарахой Идрис, Ланьанаькъан Яхьья, Имагожанаькъан Заьлмаха, иштга кхь дIахо а.

Техникуме дийшача нахах хьахулаш хиннаб гIорбаьнна партийни а советски а болхлой. Царех цхьачар даьча лаьцад кь-

зача моастагIашта-фашисташта духьала баьча гIем гIа. Укхача дагавох сона Сурхо гIа кхийна хинна Иарчакханаькъан Бексолта Берса. 20-гIа шераш чакхдолаш, цига деша а вахе, 1932 шера из техникум гIехдика дешаш чакхйоаккх цо. ЦкIа цох йоазув деш, аз аьннадар, гIема хана цо лелаша гIулакхаш дика довзийташ дола дешаш: «1932-1933 шерашка цо кьаьхьег ПалгIай областа чуйоагIаш хиннача Ахкий-Юрта. Хьалхарча лагIан лоархIам бола хьехархо хул цох. Царна гIехьа доагIача шин шера (1933-1935) йизза йоацача Галаш-

карча юхьерча ишколе кьаьхьег. Балха гIа лакхвеш, 1935-ча шера из хьожаву Мужечарча йиза йоацача ишкола директоралла. ДIахо, шин шера цу гIулакха гIа хилча, 1939 шерга кхаччалца цу ишкола завуч а хьехархо а хул Берсах. Хетаргахьа, цун балха гIулакхаш во дIадолхаш хиннадац. Хьакимаша зув из, парте балха юкьеоз. Цу хана Галашкински оалаш кхале хиннай вай мехка. Цигарча ВКП(б) комитете болхлой хьайибеча отдела кулгалхочун гIонча хул цох. 1940-1943-ча шерашка цу отдела инструктор, пропагандаи агитациеи

отдела кулгалхо; ВКП(б) секретарь хул. 1943 шера наджоанцхой бетта, Берса цу хана 33 шу диза зIамига саг хиннав, эскаре амал де вода. Из Галашкарча военкомато эскаре ваьккхача хана, фашисташ МагIалбике кхаччалца хьатIа а бита, цул гIехьагIа юхалаькка хиннаб вай блухоша. Царна юкье майрал гойташ, моастагIчох мохк мукьабоаккхаш, хиннав Бексолта Берса а. Цунна енна хиннай «Кавказ лораярах», «Сийлахь-боккхача Даьймехка гIем гIа Германи эшайрах» яха майдилгаш. ХIаьта эггара цун доккхагIа дола гIема совгIат хиннад ЦIеча Седкьан орден.

Берса гIашлой бIена (пехота) лейтенант, взвода командир хиннав... ТIом чакхбаьнна бокьонца котало яккхалца, эскаре гIулакх деш хиннав из. 1945 шера ардара бетта (фашисташа шоаш эшара мукIарал даь 5 бутт баьнначул гIехьагIа) мукьавалитав из гIема декхарех...»

Иштга денал долаш а шоай мехка гIулакх лорадеш а хиннаб хьехархой техникум якккханах. Царех хиннав гIема хана политрук хинна Заьзганаькъан Бахьаудин а.

Хьехархой техникума хьалхара директор хиннав цIихезача революционеро Юахарганаькъан Саида ГIапурова воша Осман.

«Даьхен байракх - сийлен оагIув» яха гойтам дIабихьар вай мехка

ГIазданаькъан Ахьмад

«Даьхен байракх - сийлен оагIув» яха гойтам дIабихьар мехкабаьхача наьха мемориальни комплексе. Из болх хетабаьб вай мехка хIара шера ажкан тIехьарча бетта 22-ча дийнахьа дездеш долча РФ Паччахьалкхен байракха Денна.

«Гойтаме хьокха оттадаьд Российски импери байракхагара Российски федерацие байракхага кхаччалца хьадоагIа Россие байракхий истори. Хьажархошта доьзаргда хIара байракха бос сенца бувзабена хиннаб, иштта Российски паччахьалкхе хьаоттаеш даьва лаьцача наьха цIераш», - дийцар «Сердалога» мемориальни комплексе.

Укх бетта 25-ча денга кхаччалца, латтаргба Россие байракха Ди дездеш йолча кхетаченашта юкье дIахьош бола боккха гойтам.

Санаторена-хьун ишколанна лаьрхIа керда гIишло хьалъе лерхI республике

ГIазданаькъан Ахьмад

Чаненаькъан А.И. цIерах йолча санаторена-хьун ишколанна лаьрхIа керда гIишло хьалъе лаьрхIад мехка. Галашка уллаш йола из дешара моттиг юрташкара хьал тоадара тIехьа кхеллача программанна юкье хургья.

«1930-ча шера хьаль-ья гIишло харцара кхерам болча хьале кхачай. Меттадаьха, дарба де деза-ча берашта паргIато луш, цу чура хьал тоадеш хургда, керда гIишло хьальяр. Тха санаторе-хьун ишколо аьттув лу дарба де санна, деша а, цудухьа чIоагIа лоархIаде да керда гIишло хьаль-яр. Федеральни оагIоно ГIо деш, вай берий хьал дикка аттачахьа даккха йиш хургья», - яздири ший телеграм-оагIон тIа Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлас.

2025-2026-ча шерашка аьттув баргба, Дала аьнна-дале, из беркате проект чакхьаккха.

Кепайоазон бIухо вар из

Журналиста Кьоастой Махьмада Мусай вахарах

Гарчакханаькъан Сали

Ишколе деша вагIаца хана денз, цхьацца йоазош деш, цу гIулакхаца чIоагIа чам болаш вар со. ГIалгIай меттах дика дешаш хиларах, аз лаьрхIар 1975 шера, итт класс яьккха воаллашехь, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета филологический факультета къаман отделе деша ваха. Цига хьалхарча курсе деша вагIаш, Наьсарерча «Ленина никь» яхача газета редакце йиьхар аз эггара хьалхара сай байташ. Уж, дукха ца говш, кепа тега ара а яьлар. Цу хана денз, каст-каста ухар со Свободы урам тIа хиннача редакце. Цу хана сона гора цу чура болхлой, царех тара хила а газете къахьеге а чIоагIа ловра. Цигарча отделедаьха тайп-тайпара нах бар, бакьда дукхагIбараш ха яха, дукха хIама дайна, шоай дезалаш болаш, укхаза дуккхача шерашка къахьегаш хьабоагIар. Царех цаI вар Экажкьонгий-Юрта ваьхача Кьоастой Меда Махьмада воI Муса. ГIалгIашта дукха тара воацаш, кера бос болаш, виткьа, лакха саг вар из. Дикка сома кизгаш долча бIаргсиноша (уж цо массахана леладора), хьаькьал долаш а дукха дийша а саг хетийтар цох. Сихо къамаьл деш оамал яр Мусай, бакьда цо оалача дешаех ладувгIацо кхета ца деш цхьаккха диса-цар.

Боккхача дезале кхийнавар из. Меда Махьмад ше даь цаI мара хиннавеце а, цун ший бархI дезалхо хиннавар: ялх воIи ши йоIи. Доккха беркат дар из, бакьда вай къаман Iаьржа оагIув хинна дIаьтгача 1944 шеро, мохк бохабаро, Сибре даьхаро йоккха сагото а гIайгIа а тIаьхь Кьоастой Меда Махьмадеи Хутенаькъан

Дондий Хьавайи дезала. Цар бархI берах дий Казахстанерча Акмолински областе ла: Осман, Маржан, Мадина, Израил. Юхевисараш вар виь воI: Ювсап, Ийса, Муса, Джабраил.

Царех цхьабараш вай дохдале баь хиннаб Ювсап, Ийса, Муса, хIаьга Джабраил ваь хиннаб Юдихьачул тIехьагIа. Кьаьстта Муса хьаьце, из ваь хиннаб 1943 шера чиллан бетта 13-ча дийнахьа. Из ваь кхо бутт баьннача хана, бохабаьб вай мохк. Даькьаза ха дагалувцаш, Сибре Юбугача хана шийца нийсенна хIама дийцад цо, «Мехкадаьккха са берал» яхача йоазон тIа. Мусас яздаьд: «...Кьаьстта цу моттиге ше кхачьаца, гIоарал дайна йолча са нанна дагадехад, адамал кIезига доаллаш дале а, бакьда нийса хIама. Маьраца, са даьца, дага а яьнна; йохаьгь латгача Сталинградерча вокзале со вита лаьрхIад цо. Из дикагIа да аьнна хийттад цунна, шийна бIарга а гуш, со моцал лечул. Перрона тIара цхан эрсечо хьаийца, моцал ца валийта мег, аьнна, хеташ хиннад цунна. Лайво кьайлаьккха латгача перрона тIарча ехача киоска дIатIехьашка а яьнна, нанас ше дувцаш ма хиллара, вокзалера хьаьжежача дукхагIа гургволча, мух кIезигагIа кхетаргболча, Ювиллаш цо со. Сихонца пахашкашта юкье дIахьоарчадаь бер е делха е хIама даа низ болаш хиннадаь. Хьайбай вагон йолча юхана нана, дикка вежана волаш, тIаийцай дас. Кхы сатоха ца мег:

- Мегаргдац из де, - аьннад цо елхача наьнага. - Со возвай юртарча наха. Аз уж тебу; Аллаха ший къахетам боацаш дутаргдац вай, яхаш. ХIаьга сай воI перрона тIа дIаькхосс. Юхаяхе, хьава из. Вусе - вахаргва, ца вусе - иштта хиннай Даьла кхел. Новкьа лайя,

дIаволларгва вай лайла. Вай хьалхара хургдац, дезалера бер деннарех.

Гуча беса, дегIа хиннадац сона ваха е вала, ше баьхан со перрона тIа Ювиллачун цIерах йолча шахьар тIа. Ираза, эшалон дукха, ди-бийса доаккхаш, латташ хиннай сецача моттиге. Йола ца луш, лаьттай тхаяр а, наьна кхийнад, дийна а волаш, ше Ювиллачара со хьаьца. Иштта ца хулаш вуса «Сталинградхо» кхы а цхьа бутт ах бутт баьлча, тхоай дезалца цхьана, Центральни Казахстан Акмолински областе кхачьав...»

ТIалаьтта халонаш дукха яле а, деша гIертташ, вахарера шоай моттиг лохаш хьабаьхкаб уж, зIамига болча хана денз. Ювсап воккхагIа хиларга хьежжа, даь оагIув хьаллоацаш, 15 шу даьлча шахтера вагонаш хотташ болча балха вахав, барайтта шу даьлча бурвдеттар хиннаб цох. Ийсас Алма-Атера С. М. Кирова цIерагIаца университета юридический факультет яьккхай 1960-ча шера. Из вай мехка а цул араьха дика воззаш ва карарча хана. Махьмада Ийсас болх баьб Россие генеральни прокуратуре, Б. Н. Ельцина викал волаш ГIалгIай Республике, таханарча дийнахьа из ва вай мехкадаь Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьлий гIонча, цунца дагавулаш вола саг. Джабраила яьккхай Джамбулера технологический институт. Тахан аз деча укх йоазон кертерча турпала Мусас яьккхаяр КазГУ журналистий факультет.

Казахстанера цIабаха мукьа белча, цу сахьате цигара арабалац уж, кIезига кхы а ха йоаккх цар гаьнарча мехка. Ца-ков де ахча дезаш моттиг хиларал совгIа, цигарча вузашка деша багIар кьонгаш. Муса, цар дезал цIабоагIаца хана, дешара дукха гаьнаваланза, шоллагIаца курсе дешаш

Кьоастой Махьмада Муса

хиннаб. Бакьда цун хIанзле даь дуккха йоазош, Казахстанерча газеташ тIа кепайийтта бе-беча жанрех дола кхоллама жIовхьараш хиннад. МоллагIаца сага ше эггара хьалха кепа тега хьарех жIовхьараш хет. Иштта хетар из кьонча журналиста а, цудухьа цо уж шийца леладора, лаьрхIаца папка чу а дехка.

Мусас деш хинна йоазош эрсий меттала хиннад. Цо ше ма яздар, ГIалгIай меттала даь йоазув а цу йоазонца арадаьнна цхьаккха книжка а бIаргадайна хиннавац из, дай баьхача мехка воагIаца хана. Цудухьа цо лоархI ше дукхагIа «Грозненский рабочий» яхача газета наькьаваргва, аьнна. Из уйла йолаш вода из цу газета редактор волча. Из ха дагалувцаш, Мусас яздаьд: «...1967-ча шера чиллан бутт... КазГУ журналистий факультета шоллагIаца курса студент волаш, Казахстанера цIавера со Шолжа-ГIалий тIа. Журналистий болх сона дукха безар, гIана кхелаьха а духьальгухар из! Дог дика долаш, мехкабаьхача гIалгIашта, нохчашта тIера хиннача журналистика кафедра кулгалхочун Матвиенко Северин Степановича хьехамаьх, аз лаьрхIар Нохч-ГIалгIайче эрсий меттала арадувлача газете практика дIаяьха а, нийслыйа дIахо цига болх бе а. Наьна меттала арадувлача газете болх бе тоьаргболча боарме хацар сона ГIалгIай мотт. Цул совгIа, цу денга кхаччалца цу меттала арадаьнна книжка е газет дайнадацар сона.

Цу тайпара, бедоаллаш студентий билети шоллагIаца курсе деша вагIачун заьтти книжкеи долаш, редактора, хетаргахьа аьлча, Корнилова кабинете чуваьлар со. Са заьттка, сона хийтгача тайпара, дика Iаткьанзар редактора дега.

- Хьо гIалгIа ва, дагадохийтар сона редактора, - цудухьа Юмавала декхарийла ва гIалгIай меттала язде. Тхо долча болх бе моттигаш яь...»

Цигара араваьнна, Ленина урама сеьхаваьнна, вIаштIара даьча цIен наIарга хьалтега йоаккхача цу цIагIарча балха моттигашка хьежа эттав зIамига саг. Цу цIагIа, сона дагадоагIаш, со студент волча шерашка «Сердало» газета ре-

Муса ший дезала юкье

Хьунаш лораяра тӀехьа, укх шера дӀабихьача балхах дийцар

Козой Мадина

Вай меккара хьунаш лораяра тӀехьа, боккха болх дӀабихьаб Ӏалама Ӏулакхех йолча министерствос, ер шу доладелча денз.

«Сердало» газетата из хоам бир Меккадаь зарбан болх ле-лабераша.

«18 км кхоачаш хьун наькьаш тоадаьд, цӀерцара кхерамзле лорая 58 км оасаш даьхад, салаӀа 5 моттиг тоаяьй, цӀи йоае хий кхача моттигаш Ӏалашьай. «Хьунаш лорая» яхача пачахьалкхен программага Ӏолла, «Экологи» яхача кьаман проектага Ӏолла 26 гектара тӀа гаьнаш дӀаегӀай. Хьун хьал меттаоттадеш, шера кхоачашде оттадаьча Ӏулакхашца бувзабенна 67,5% болх чакхьабкхьаб мекка», - йоах тхога бенача хоам.

Хьун хьал меттаоттадеш кьаьегарал совӀа, бокьо йоачаш хьунагӀара гаьнаш тедара духьала боккха болх дӀакхуь Ӏалама Ӏулакхех йолча министерствос.

Лаьтташ, цӀенош Ӏаьдала бокьонах дӀаяздара, тӀахьожам лоаттабергба МагӀалбике

ГӀазданаькъан Ахьмад

Шоай доалахьара лаьтта, цӀенош Ӏаьдала дӀадехьача тайпара кьахаташца шоашта тӀехьа дӀацӀоагӀдеш, бахархоша дӀабахьа безача балхах дийцар МагӀалбикерча администраце.

ДӀайихьача рейдо хьахьекхар, дукхагӀа болча наьха цӀенош, лаьтташ кьахаташ доацаш долга.

«ДӀатела езаш йола йоал; токах, газах доагӀа ахча боагӀа ахча боараме дӀацӀутелийтац иштта латтача хьало», - дийцар «Сердало» газетата шахьара администраце болхлоша.

ДӀайихьача кхетаче дийцар, бахархоша из болх чакхьабкхьаб болх де дезарех. Царна юкье да, бахархоша из Ӏулакх мишта дӀадахьа деза хьалхадакхар, из мел лоархӀаме болх ба дӀахайтар.

Кьоастой Муса «Сердало» газета болхлошца

дакци яр, В. Маяковский урам тӀа кепайозон цӀа хьалдилца цу чу хилар ӀалгӀай газетта журналисташ. Чуваьлча йлаьха уйче а йолаш, аьрде хьа дӀахьайзача лохерча «нохчий гастронома» коа арайолаш балкон, аьттехьарча кабинеташкара Ленина урам тӀа арайолаш балконаш йолаш, моцагӀа вӀаьхийча нохчочун доалахьа хинна цӀенош дар уж. Хетаргахьа, цудухьа оалар цу цӀен кӀалхарча тиках «нохчий гастроном». «Сердало» дӀадахьача, Нохч-ӀалгӀай книжни издательство хилар цу чу, цун чухье сона дика йовз, цу издательстве айса 7 шера кьахьийга хиларча.

Цу цӀен тӀа доахкача йозашта юкье хиннад «Сердало» газета редакци цу чу хилар белгалдеш дола, гомачу доала моцагӀара, бесадала доладенна йозув. ХӀанз долаш дакха из, цу хана ше хиннача тайпара, Наьсарерча редакци цӀен тӀа доалл из тахан. Из бӀаргадайна Махьмада Муса урагӀволавеннав цу чурча лакхача лагӀаш тӀа Ӏолла. Газет шоллагӀа этажа тӀа хинна хила деза, кхоалагӀа этажа тӀа, сона дагадоагӀа хана, республикан хьун боахам бар, цига кьахьегаш вар министр, керттера болхло - Дадий Бахьай воӀ Ахьмад. Газетта керттерча редактор кабинет кора ца еш ер лелача хана (цу заман чухьа керттера редактор Лаьнанаькъан Мустафа хиннав), лагӀаш тӀа кхийтав цох, тӀахьежача хоза кийчвенна, цу хана хинна кубанка оалаш йола кий туллаш, баьдесийна полтув ювхаш вола саг. Хетаргахьа, цунна тиллача кийно шекваьккха хинна хила веза Муса, из кхьича кьамах саг ва мотташ, эрсий меттала йистхиннав цунга, моаршал-денал хоатташ. Вокх шийна мишта жоп делар дагалуьцаш, Мусас яздаьд:

«Вайнаьха саг веций хьо? - хаьттар сога цу сага.

- Ва, ӀалгӀа ва со, - аьлар аз,

буьца мотт во хаьар сона.

- Вале, ӀалгӀай мотт хӀана буьцац Ӏа? - «Брежнев» цимхаро бӀарахьежар сона, цул тӀехьагӀа юхавийрза, шийна тӀехьа дӀавар дийхар...

Шерача, кьаьнача налара юхе кхачьача, из дӀа а тетта, приемни чудаьлар тхо. Е приемне налар тӀа а цу чурча чуйоалача кабинета налар тӀа а даь цхьабккха йозув дацар.

Ший цӀагӀа водаш мо, цу чу чуваьнна, баьццара кӀада тӀатессача истола тӀа хьатӀахайна, аьлар цо:

- ХӀаьта, аз ладувгӀ хьога, кхийтарий хьо...

- ?!

- ЛадувгӀ-кх аз. Редактора кабинет лехаш вецарий хьо? Со ва-кх из - редактор...

Цу тайпара вайза хиннав Мусайна «Сердало» газета ворхӀлагӀвола редактор. Цхьайолча моттигашка яздаьд вай Сибрера цӀадаьхкачул тӀехьагӀа эггара хьалхара редактор а редакци болх бергбола журналисташ вӀашагӀтхар а Хамагхананаькъан Джабраил хиннав; хӀаьта Мусас яздаьчох, газета хьалхара номер араяьккхар а газете болх бергбола нах гулбаьр а Лаьнанаькъан Мустафа хиннав. Уж моттигаш хӀанзчул тӀехьагӀа кхьа а тохаргья, аьнна, хет сона. ХӀаьта вай цӀадаьхкача хинна хьалхара редактор цу газетта ийслагӀа кулгалхо хиннав аьнна хеташ ба цхьабараш, хӀаьта Мусас из ворхӀлагӀа хиннав аьнна белгалдаьккхад, «Дог дика саг вар из!» яхача Лаьнанаькъан Мустафайх долча ший йозон тӀа.

Мусас даьча йозошка а цун кьахаташка а хьежа, балха дӀаийца хиннав студент-журналист, бакьда цхьа декхар тӀадиллад цунна керттерча редактора - наьна меттала язде Юмалулга. ХӀанзарчоа эрсий меттала цо деш долча йозашта таржам деш хиннад Пхьилекьонгий Аьдалгире Ахьмада. Редактора Мусайга шийга а дайташ хин-

над таржам, из ший кьаман меттала язде Юмалургволаш. Бакьда, вайна ховча тайпара, ӀалгӀай йозув цо Юмадаьдац. Юмадаь-м хила а тарлу цо из, амма цу меттала цо ше даь йозув дайнадац сона цхьанна хьа кепата тӀа. Эрсий меттала яздеш, чакхьаьлар из. ХӀаьта эггара хьалха цо болх баьб газетта юртбоахама отдела литературни болхло волаш.

Дий шу хиллал ха йоаккх цо, Наьсарерча «Ленина никь» яхача газета редакци балха валехь. Цига из воагӀа, цо ше яздаьчох, 1971-ча шера. ХӀанз а йизза чакхьабккха хиннаяц цо КазГу. Хетаргахьа, цхьаццӀа хӀама юкьеьжкхаш, дӀадаьхденна хиннад цун дешар. Цу хана цунна гонахьа хул шоай болх дукха безаш а хьабе ховш а бола нах. Укхача йозон паргӀато хул цунга, хӀанз цун йозашта таржам де дезацар, шоаш долча тайпара арадаха мара. Газет дукхагӀа ший даькье арадуьлар эрсий меттала. Цу хана ши отдел мара хиннаяц Наьсарерча редакци: юртбоахаме кьахатийи. Хьалаш кхьича тайпара хиннад. «Газетта парте бӀарг тӀалоаттабора даим. Прессага хьожаш вар дукхагӀа даькье II секретарь е отделий кулгалхоец цаӀ. Из дикача оагӀорахьара а Ӏаткьар. Балхачара Ӏулакх цӀенхашта, лакхача боарам тӀа хулар. Газет арадуьлар 4 - 4, 5 эзар долаш. Кепата детта йозаш хетадаь дар кьахьегама наха: механизаторашта, доаяркашта, мугӀарерча болхлошта. Газетта ховш-довзаш дар кхалерча доазон тӀа мел хула хӀама; даьча йозоний цулоацмаг хьежжа, хьем ца беш, хьеже, техке, боагӀаш бола соцам тӀаьцар. Газет, бӀарга а гуш, Ӏаткьаш дар вахара, тахан-м цун лоархӀам эсало хеталу...»

Из йозув Мусас даьд ше пенсе вахачул тӀехьагӀа, Наьсарерча газета 58 шу дизарга, 1997 шера наджоанцхой бетта 5-ча дийнахьа.

2000-гӀа шераш дӀадодалуш, «Сердало» газетта оагӀонаш тӀа, юха гучайоал Ӏорваьннача журналиста тайпан цӀи. Цо кепата етт кьаман керттерча газета тӀа боккха лоархӀам а кӀоарга чулоацам а болча очеркашта, статьяшта. Цу хана арайоал аз лакхе хьаахӀаь Лаьнанаькъан Мустафайна хетаяь очерк; цу сага деррига вахар чулоацаш, йоккха а дика а язъь я «Сердало» газета бехктокхаме редактор хиннача Дахкилганаькъан Ахьмадах йола очерк (2006, №55); «Со цӀаккха кхоачам баь Ӏергвац айса даьчох» (2004, №30) яхаш да цо президента Заьзганаькъан М. боккхийча нахаца хинна вӀашагӀкхетар дувцаш даь йозув, АПК дегӀайоалаьра кьаман проектах дувцаш яр «Фермаш тоаяр чакхдаргда 2006 шера» яха Кьоастой Мусаси Шакренаькъан Батарбикеи йица интервью (2006, №149), кхьидараш.

Муса дикача цӀен тӀара саг йоалаьй вар. Наьсаре, тхона гаьна воацаш, Магистральни (ХӀанз Кхоартой Дж.) урам тӀа вахар Орцханаькъан Джабраил яхаш вола саг, цун йиь йоӀ цхьа воӀ дар. Ӏорваьннача революционер Орцханаькъан Хизара кхоачара саг вар дезала да. Цун йоккхагӀа йола йоӀ Тамара йигар Мусас, сона хеташ, шоаш цхьана мел бах, ираз долаш а баьхар уж. Из кхетаде хала дацар цунца аз даьча кьамаьлах а. Тамарас ваь кхо дезалхо хиннав Махьмада Мусай: Муслим, Зарета, Танзила. Хала хете а, Муслим тахан воацаш ва. ШозлагӀа йоалаьйча Аькхенаькъан Мадинас ваь а ши дезалхо ва журналиста: ткьеста шу долаш воӀ Мухьмади дийтта шу долаш йоӀ Фаитмаи. Джабраила Тамарас ма аллара, уж шаккха дезал Экажжонгий-Юрта бах.

Туханарча дийнахьа Махьмада Муса воацаш ва, из кхелхав 2019 шера маьцхали бетта 20-ча дийнахьа.

Нувхашцара къовсам

Иалам бӀехдара духъала ба мехкара кагирхой

Гаьгенаькъан Марина

Вайна гонахъара дуне хозагӀа лоаттадара тӀехъа, къахьегаш йола тайп-тайпара моттигаш я мехка. Дика гӀулакхаш доаржаде герташ къахьег вай кагирхоша тахан.

Аькхий-Юртар, Юкьерча Ачалкхера, бе доацаш, Юкхийса гӀишлон балхаш дечара совъянна нувхаш дӀаьха араяннай кьона тӀехъе.

Щечой Исропила дика довз, Даьла духъа леладеш дола гӀулакхаш, цу мугӀаре къахьегаш хъавоагӀа из, хӀаьта эггара чоагӀагӀа цо терко ю экологен гӀулакха. Дешархой, студенташ юкьеозаш, «Хьаде» яха проект йоаржае аьттув баьлар цун дӀадахача шера.

Лакхе хьоахьяча юрташка, кхаьч-кхаьчача Юкхувсаш йолча гӀишлон балхашкара совъяннача нувхаша цун сатем боабӀа дикка ха я.

Исропила яхачох, духъал моттигаш цӀенйича тоалургдолаш дац из гӀулакх, нувхаш дӀахо а Юкхувсаргья из гӀулакх Юмадаьраша. Экологен хьал, Иалам лорадар мел лоархӀаме да дувцаш, къамаьл дӀакхӀаьча деза бахархошца.

Дукха ха йоацаш дӀайихъача «Таргам» яхача грантех латгача яхъашка, котало яккхар «Турпалхой сомий бешамаш» яхача цун проекто. 420 эзар сом ахча луш, белгалйир проект кхелахоша.

Ше лаьрлар кхоачашде, Иаламах дог лазараш хьатехар Исропила шийх.

300 саг юкье волаш, дӀадахъа

лаьрхӀаьча итт къахьегаме шоатто 15 тонн совгӀа нувхаш гулье тарлу вай мехкара.

ДӀахо, гаьнаш дӀайогӀаш, меттадоаладе деза нувхаш дӀакхийса доаозш. 2,4 гектара тӀа 200 совгӀа сомий гаьнаш дӀайогӀаргья.

Даьла духъа гӀо деш леларий гӀулакх массанена гуш хургда. Дикал.Ру яхача порталага гӀолла гойтаргба цар болх. ЛоархӀамеча совгӀаташца белгалбергба эггара толашагбараш. Иштта дӀахьоча балхо шийна юкьеозаргба дуккхабараш.

«Турпалйой сомий бешамаш» аьнна проектах цӀи тиллар дувзадена да, проекта автор, экологен хьал дагадаьларал совгӀа,

кхувш латгача тӀехьенна луш болча кхетама уйла еш хиларца. Сомий бешамашка дӀачувоаллача, йовза йиш хургья тӀема операцен доакъашхой цӀераш. Даьхе лораеш лаьтта къаман майра, сийдола кьонгаш бовзар вай массане декхар долга хьагойт цу гӀулакхо.

«Вай дерригаш цхьа барт болаш, Дала хьаденнача хозача Иаламах дог лазаш хуле, йизза кхоачашхургья проекто. Боккха болх дӀабахъа аьттув хургба, вай къахьеге», - аьлар Щечой Исропила.

2025-ча шера ахкан тӀехъара бутт дӀабаьлча, гургда вайна вӀаштӀехьадаьннар. ХӀаьта, цига кхачалехь, грантех йолча яхъашка котбаьннарй

дӀабахъа безар боккха болх ба. Теша лов, МагӀалбика кхалерча гӀишлон балхех йиса нувхаш дӀаьха кагирхой аьттув баргхиларах, цул совгӀа, кхы дӀахо нувхаш ца йоаржаята низ кхоачаргхиларах.

Туризмах йолча комитето ЖӀайрахъа къахьегаме шоатта дӀадихъар

Гаьгенаькъан Марина

Республикерча туризмах йолча комитето къахьегаме шоатта дӀадихъар, Лаьжгерча кхуркхолга юхе. «Ерригача Кавказе цӀихеза йолча моттига доаозув цӀендеш, къахьийгар Иаламах дог лазараша. Цул совгӀа, цун гонахъарча доаозон тӀара, наькъашкара нувхаш гульир цар», - йоах тхога кхаьчача хоаме.

Белгалде деза, цу тайпара Эса, Наьсар яха хиш цӀендеш бола болх мехка каст-каста дӀакхухьилга. Дукха ха йоацаш, Алхастера 174 гали нувхаш гульир лостам бе арабаьннараша.

Кхерамзлен хьал

Керда яьнна светофораш оттаеш латт, вай мехкарча наькъашка

Султиганькъан Йоакъап

Мехка вахара-экономикан хьал тоадара тӀехъа лоархӀаме моттиг дӀалоацаш я светофор. ТӀехъарча шерашка дикка тоалуш доагӀа вай наькъашкара гӀулакх. Мехкарча моттигашта юкьера наькъаш шера, хоза да, ма паргӀата а я-кх иштта долча наькъашка гӀолла нах дӀа-хьа кхувла, моллагӀа хӀама дӀаьхъа.

ЧоагӀа лоархӀаме моттиг дӀалоац наькъашкарча светофораша. Ший ханнахъа Наьсаре е беркатгеча юрта Буро кӀалха оттаягча светофоро авареш кӀезигагӀа яйттаргья; вай бахархой лорабар, цар уйла яр да из.

«Кхераме доаца дика наькъаш» яхача къаман проектага гӀолла керда светофораш увттаеш латт вай наькъашка.

Ялх светофор оттаяй

«Наьсаре-МагӀалбик-Лохера Курп-Терек» яхача наькъ тӀа, Наьсарерча ГӀайрбик-хьажий цӀерах болча урам тӀа.

«Маьлхацарча батареяшца болх беш йола, ший тайпара сердал телаш йола светофораш я оттаеш латтараш. Белгалде

деза, экономикан хьал теркалдича, из гӀулакх чоагӀа аьттув болаш долга», - йоах хоаме.

Светофор хиларо дикка ат-

тачӀаьха доаккх наькъа йисте гӀолла мел лелача наьха хьал, кӀезигагӀа кхера безаш хул цар. ХӀаьта таханара машин, секунда ялалехь геттара сиха дӀаькхийта йиш йолча хана, чоагӀа эшаш хӀама да из. МоллагӀа саг гӀалатвала тарлу наькъал сехъавоалача хана, хӀаьта светофоро Юмава хьежа, фийла хила, кхыбараш лархӀа.

Теркалде деза, къаман проектага гӀолла юрташка, шахъарашка дӀакхухъаш латгача балхо вай вахар дикка тоадаьлга, бахархой гӀадбигалга. Лакхача боараме тоадеш латт вай наькъаш, кхыдола докхий балхаш дӀадахъа дезарашта а хоза масал да из! Вай мох кхоачамбоацараш юкье доацаш, массахана дегӀабоагӀаш, тоалуш латта безилга хьагойташ да из беркате гӀулакх!

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЬИЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

СЕРДАЛО

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общественная
газета «Сердало»

И.о.главного
редактора:
Арчаков С.Я.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
издательства газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
21 августа 2024 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ №1435 Тираж: 2000 экз.

Футболах йола
вай мехкара
чемпионат,
массане дегаш
ураоттадеш,
длаяхар

Гягенакьян Мартина

Селхан дIайихьача футбол-
лах йолча чемпионато ура-
овттадир йиэ тоабан до-
акъашхой дегаш. Из хоам
«Сердалога» бир спортсме-
нашта хьалхалайттараша.

«Шакха тоаба цъан лагIа
тIа йолаш чакхдаьлар «Карца»,
«Реал Шолжа-Шахьар» яхача
оагIон ловзар. Кхоартой Мухь-
мад, Янарсанакьян Мухь-
мад бар голаш чухьхараш.
ШоллагIча дакъе беррига низ
гулбаь духьальэттар «Карца».
Дикка белгалваьлар цу ловзаре
Мазенакьян Мухьмад», - йоах
хоамо.

«Барс», «Тайлий-Юрт»
яхача тоабашта юкьера ловзар
Тайлий-Юртарча Налганакьян
Идриса, Панажанакьян Мухь-
мада аьттув болаш, 2:0 йолаш
чакхдаьлар. Тахан пхи сахьат
даьлча «ВIовнашке», «Бартаца»
ловзаш хургья; «Асса» араьргья
«Шолжа» духьала.

Г О Б Ъ Я В Л Е Н И Е

Утерянный аттестат
№0572768, выданный СОШ
№17 г. Назрани на имя Джа-
мулаева Изновра Асламбе-
ковича, считать недействи-
тельным.

Цхьацца гIа боаккхаш

Спорта оагIонна терко еш да, вай мехка таханара денош

Султиганакьян Йоакьян

Эггара чоагIагIа яьржа йола
спорт хьаллоаца кIира да
вай мехка дIахьош, еррига-
ча Росссе санна. РФ унахцIенон
гIулакхех йолча Министер-
ствос кхайкадаьд из, укх бетта
12-ча денгара 18-ча денга
кхаччалца.

Массахана мерза кхача буаш,
дега езача моттигашка салаIа
ухаш, ма хетта вахар дуаш баха
безам болча нахах дизза дола
дуне, унахцIенон хьал теркал-
дича, из эшаденна да. Белгалде
деза, хIанзчул 30, 40 шу хьалха
дукхагIа дола адам гIаш лелар,
массахана цхьацца хIама хьа-
деш, кьахьегаш дар.

ХIара цагIара 18 шерга кхьа-
ча саг беша оасар деш, буц хьок-
хаш, сомий беша кьахьегаш,
хьайбаш леладеш, ведарашка
хий кхухьаш, болх беш хулар
хIара денна. ХIаьта таханара
дикагIа йола машинаш, хьалха
вIалла дага ца хиннараш, яьржа-
ча хана, спортаца бувзам лела-
беш, хьайна чу мел Iайнар ара-
доаккхаш хьо веце, хьа гIулакх
воча хьале да.

Тахан латгача хано тамаший-
на дола хIамаш вайна дукха ло-
аттадой а, спортаца бувзам ло-
аттабеш деце, дегIо лазараш ло-
ацаргда, дувладенна, воча хьале
оттаргда.

Массанена дукхача хана денз

ховш да-кх, спортаца бувзам
хиларо дегIа могошал тоаелга;
бакьда, турпалал гойта венна,
спорта вахара цхьа цIаьхха
«дIачутоссавала» веза яхилга
дац из...

Эггара хьалхарча оагIонца,
кизга хьалхашка дIаэтте, хьай
дегIа хьал дикка зе деза Iа.
Цхьаволчо-м унзарваьнна кул-
гаш Iохеца йиш я, цхьа тесса
дуташ, бакьда из дар хар-
цахьа да. Хьай дог ураотта-
дийя, цхьан хана Iайха ла ца
дуьвгIаш, кулг тесса дитача хьай
дегIагIа ладийгIе, деррига тоаде
даволавала веза.

Телхар тоаде деза ха я тахан
хьаьттар. Эггара хьалха гIаш
никь бе волавала веза саг. Дукха
хоза, гIаш никь беш лела дог
доагIаргда моттигаш я вай
мехка, хIара дийнахьа из никь
бIаьхбеш, гIаш гIа боаккхаш
хила веза.

ЧоагIа дегIа пайда беш да
велосипедаца лелар, наьк де
ахар, теннисах, волейболах лов-
зар. Кергтердар - уж хIамаш
хIара денна леладеш долча
гIулакхашта юкье дIачоагIдар.
ХIама яа Iохайшача, зене хур-
гIола дулха чIегилг IотIаьа, эша-
чул дукхагIа наб еш дада, ви-
зачул тIехьагIа кхы а цхьаьк-
ха ботт чипсаш тIакхаькка Iемад
вай; цунга хьежжа, хIара дийна-
хьа физкультура е а дIалама деза.

Гирешца, гантелешца зарядка
еш чоагIа дегI мукьадоаккхар

малача наха советий хана, юха
дийнде дегIа пайда беш хиннар.
40-50 шу даьнначул тIехьагIа,
дегIа боагIагIа боараме доал
дойя, лазарашта духьальотта,
кадай хила низ хургба шун.

Книжкаш дешаш, кертага
уйла ййташ дола хIама кхоачаш-
де хьожаш хила, хайна вагIачун
дегI кадай хргда аьлча бакьдац...
ХIама дезац, дегIацара мекьал
дIаьккха мара!

Тахан, шахьарашкарча, юр-
ташкарча стадионашка вайна
гу, нах тоабашца никь беш, дегI
мукьадоаккхаш лел. ДIакхета

пайда боаржабеш боаккарех, ди-
кадар дIадоладе цIаккха а тIехьа
дац. Цхьа сатем боацаш йолча
хана дах вай... Дукха халахета-
раш, саготде деза моттигаш хул
вай вахаре.

Ценача фега дIаэтта физкуль-
тура яр, дегIагIа паргIатта садо-
аккхийташ, саг майравоаккхаш
хIама да. МоллагIча хIаман ду-
хьальотта а аттарIа хул вайна...
Из деррига шоай вахаре оаш чу-
лоаце, сийрда хьаькьал долаш,
дунен чам, хам бовзаш даха аьт-
тув хургба шун!

Боксах йолча Европан яхьашка котваьнначунна, ахчан совгIат делар

Гягенакьян Мартина

13-14 шерга кхьаьчача спор-
тсменашта юкье дIайихьача
Европан яхьашка котваьннача
Файрганакьян Хьамзата Мех-
кадас Кьаман ганзера ахчан
совгIат делар.

Из хоам «Сердалога» бир
спорта гIулакхех йолча мини-
стерствера. «Министерствон
кулгалхочо белгалдир, иштта
йолча яхьашка котало яккхар
вай спорта лоархIаме долга.
Белхарой Руслана теркалдаь-
чох, дуккхача кагирхошта дика
масал хургда цу гIулакхех,
спортацара бувзам чоагIбара
тIехьа», - йоах «Сердалога» бе-
нача хоамо. Цу дийнахьа ахчан
совгIат денна белгалвир цун
тренер Булгучанакьян Мухь-
мад а.

Мехка бокс йоаржаеш кьа-
хьегарах, грамоташ елар физи-
чески культуран цIихеза болхло

волча Булгучанакьян Тимура,
мехкарча тоабан тренер волча
Леймой Мухьмад.

Хьалха тха газето хоам баь-
бар, Файрганакьян Хьамзат 48
кг дозал долчарна юкье, гIоарска

кулгахйоаллорга дикагIа вола
говзанча ва, аьнна, Босней Гер-
цоговинаси белгалваьлга.

Минсельхоз Ингушетии информирует о возможности предоставления на праве аренды:

1. Земельный участок с кадастровым номером 06:04:0000004:3752, общей площадью 10 221 кв.м., Российская Федерация, Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п.Али-Юрт, для сельскохозяйственного использования.

2. Земельный участок с кадастровым номером 06:04:0000003:1395, общей площадью 34 563 кв.м., Российская Федерация, Республика Ингушетия, Назрановский муниципальный район, с.п. Яндаре, под посев сельхозкультур.

3. Земельный участок с кадастровым номером 06:01:0000004:1768, общей площадью 20 000 кв.м., Российская Федерация, Республика Ингушетия, Малгобекский муниципальный район, с.п. Новый Редант, для сельскохозяйственного использования.

Граждане и (или) крестьянские (фермерские) хозяйства, заинтересованные в предоставлении указанных участков, имеют право в течение тридцати дней со дня опубликования извещения подавать заявление о намерении участвовать в аукционе на право заключения договора аренды такого земельного участка. Участие возможно в будние дни с

09:00 до 18:00 по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8.

Заявления принимаются по адресу: 386101, Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Муталиева, 8. Контактный телефон: 8(8732) 22-60-26.

Способ подачи заявлений: в виде бумажного документа непосредственно при личном обращении или в виде бумажного документа посредством почтового отправления.

Дата начала приема заявлений – 09:00, 23.08.2024 г., дата окончания приема заявлений – 18:00, 23.09.2024 г.